

L I E T U V I Ų

DIENOS

GINTĖ DAMUŠYTĖ, LIC DIREKTORĖ BROOKLYNE

LITHUANIAN DAYS

APRIL

1991

1991 M. BALANDŽIO MĖN.

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029

Telefonas: (213) 664-2919

1991, BALANDŽIO Nr. 4 (414)
APRIL, 1991 No. 4 (414)

Eina XLII metai
Volume XLII

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
Redakcinė kolegija

Arūnas Barkus, M.S.
Mārgis Matulionis, J.D.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$25.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.50
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 25.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 40.00

Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 55.00

GINTE DAMUSYTE

was born in Cleveland, Ohio. When she was one year old, her family — father Adolfas, MD, mother Jadvyga, brothers Vytenis and Saulius, and sister Indre — moved to Detroit in order for her father to be closer to Dainava camp. At that time he was the President of the American-Lithuanian Roman Catholic Federation, and gave his time almost exclusively to finish construction of Dainava, where Ginte spent a considerable part of her childhood. It was natural for Ginte to help her parents with all kinds of work at the camp: painting and building as well as cooking for the campers, life guarding at the beach, etc.

She was a very good student in school and graduated from Our Lady of Mercy high school with honors and special certificates in Physics and German language. She won a scholarship from Wayne State University, Detroit, and graduated with a Bachelor's degree in History and Political Sciences. Ginte also attended the Lithuanian school Ziburys and later completed a Lithuanian Pedagogical course, becoming a licensed teacher for Lithuanian schools. In 1975 she spent the entire summer in Murnau, Bavaria (Germany), where she continued her studies of the German language at the Goethe Institute.

At the urging of Father K. Pugevicius, the head of Lithuanian Religious Aid, Ginte packed her things and left for Brooklyn to work for Lithuanian Religious Aid, where she still works. Her first job there was to keep a file of political prisoners in Lithuania. To gather reliable information she had to use great ingenuity to get through the Iron Curtain. Soon she was being contacted for information by the Commission on Human Rights, Amnesty International, and groups for the rights of political prisoners. At first, Ginte initiated contact with the American Press and informed them about the latest situation in Lithuania. Soon, however, the American press was calling Ginte for information, and thus the Lithuanian Information Center was born. All telephone conversations with Lithuania were recorded, then typed and edited. The information, along with telephone numbers to call for verification, were mailed to American journalists working in Moscow.

Through the members of the press, Ginte has succeeded in getting wide coverage for events in Lithuania over television and in the press. She receives invitations to appear on television and before the U.S. Congress and to speak at various forums; for example, at the briefings given U.S. diplomats who are sent to work in Moscow, at Human Rights Symposia, etc. She was honored as the "Outstanding Woman of the Year" and received E. Kriauceliunas Award for Youth in 1984. Ginte made all the preparations for members of the U.S. Congress on their visit to Lithuania last February, including their itinerary and the list of people the Congressmen should meet.

She has a gift for writing and her articles have been published in several newspapers. Her translations of articles written by distinguished Lithuanians, including President Landsbergis, have been published in American newspapers, including the L. A. Times, as well as in Western Europe, Asia and South America.

TURINYS/CONTENTS LIETUVIŠKOJI DALIS

I kiaurą maišą.....	3
Alė Rūta	
"Ažuolų randai".....	4
P.J.	
Pagaliau informacija apie	
Lietuvą sklinda visur.....	5
Bronys Raila	
Palydint jaunystės ir laimės miražą....	9
S. Santvaro septynių dešimtmečių	
poezijos pynė.....	11
Elena Juciūtė	
Ažuolynėlis.....	12
"Sietyno" leidykla.....	13
Lietuvos prezidento Vytauto	
Landsbergio vizitas Los Angeles.....	14
Radijo valandėlių programos.....	23

ENGLISH SECTION

Ginte Damusyte.....	2
V. Tamulaitis (translated by M. G. Slavenas)	
Wedding In The Anthill.....	16
Congressional Action	
Regarding Lithuania.....	17
Soviet Human Rights Violation	
in Lithuania.....	19
Arguments For Recognition of	
Independent Lithuania.....	19
A.P.P.L.E. (American Professional	
Partnership for Lithuanian Education..	20
USBF Receives \$50,000 Grant from	
the PEW Charitable Trusts for Baltic	
Municipal Management Programs.....	21
Soviet Troops Cordon off Vilnius	
and Surround Parliament.....	22
Mrs. V. Brazenas	
Peace Prize Error.....	22

Viršelio nuotrauka— Front Cover—

by Algis NORVILA

Her job requires a lot of traveling to attend or participate in conferences and meetings, in particular the ones concerned with Human Rights and the Helsinki Commission. Her destinations have included Ottawa, Vienna, Paris, and Copenhagen. With the Ecumenical Commission she visited Moscow, Zagorsk, Leningrad, Volgograd, and Tashkent. At that time she had a chance to witness how gullible American journalists were fed Soviet misinformation. She was quite vocal about it during the trip and the Soviets later repaid her by denying her a visa to Lithuania for several years. Only in 1989, after many hassles, was she granted a visa.

During the V. Landsbergis visit to the U.S., Ginte has been busy arranging interviews for radio, television, and the press; including the Washington Times, The New York Times, The Wall Street Journal, USA Today, Christian Science Monitor, U.S. News and World Report, and Associated Press.

Diskusijos apie USC Muzikos mokyklos ir Vilniaus konservatorijos pasikeitimą studentais programą. Iš k.: Danutė Mažeikienė, viena iš šios programos iniciatorių, prez. Vytautas Landsbergis, Gražina Landsbergienė ir Larry Livingston, USC Muzikos Departamento dekanas.

A discussion about a student exchange program between the University of Southern California School of Music and the Vilnius Music Conservatory. From l.: Danute Mazeika, one of the founders of the program, President Vytautas Landsbergis, Grazina Landsbergis, and Larry Livingston, Dean of the USC School of Music.

Photo by Mary Weickert

Į KIAURĄ MAIŠĄ...

Taip galima pavadinti mūsų prezidento G. Bush nutarimą pilti bilijonus baigiančiai subirėti Gorbačiovo Sovietų Sąjungai.

Baltieji Rūmai, tarsi apkerėti, daro viską, kad tik ištrauktų Mikhailą iš bėdos, pamiršdami neperseniausią istorijos faktą, kas buvo po II-o pasaulinio karo, kada amerikiečiai ir jų Vakarų sąjungininkai, išgelbėjo sovietus nuo anihiliavimo. O kuo sovietai atsilygino geradėjams? — Berlyno siena, ilgus metus užsitiesusiu “šaltu karu” (Cold War). Tiksliau — nervų karu, kuris amerikiečiams ir visiems Vakarų sąjungininkams nemažai kainavo.

Galvosena, kad Vakarai savo dosnumu gali išgelbėti Sovietų Sąjungą, nėra tiksli — kiauro maišo nepripilsi... Visų pirma Vakarai turėtų palaukti ir įsitikinti, kad sovietai rimtai nori pakeisti savo sistemą, o kaip ji “puikiai” veikia, pasaulis pamatė pernai metais, kada sovietija turėdama nepaprastai gerą kviečių derlių, nesugebėjo laiku nei nuimti, nei derliaus reikiamai paskirstyti, ir dideliame procentui

sovietų gyventojų grėsia badas. Mes gerai žinom sovietišką tvarką, daugumas senatorių, kongresmanų irgi tą žino...

Gali sovietams supilti bilijonų bilijonus dolerių, bet kas iš to — tol kol Maskva savo ekonomiką bazuoja socialistiniais pagrindais, kol centrinė valdžia diktuoja pramonei ir prekybai, tol nė didžiausios sumos jos ekonomijos nepastatys ant kojų. Sovietų Sąjunga neturi institucijų, kurios sugebėtų produktyviai pasinaudoti suteikta paskola. Taip kad Vakarų pagalba: doleriai, markės, yen ir kita valiuta, bus panaudota išlaikyti toms pačioms įstaigoms, kurios privedė Sovietų Sąjungą prie bankroto.

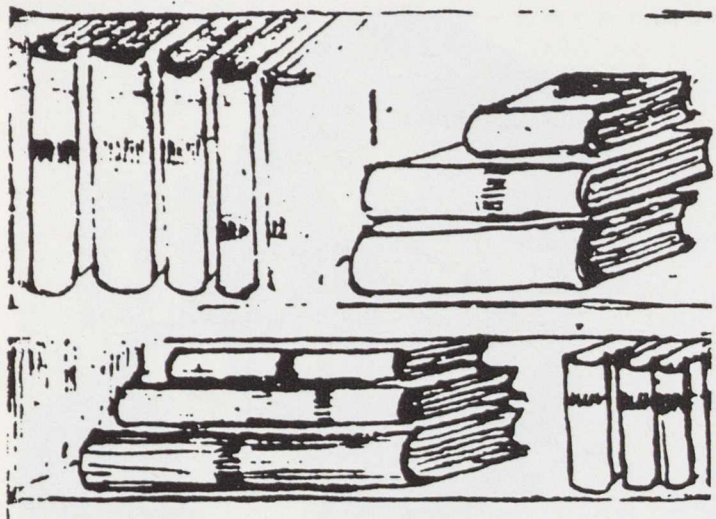
Gorbačiovas, labai nepopuliari persona sovietijoje, negali prašyti iš žmonių kantrybės, padėties supratimo. Grėsia pavojus, kad jis gautą Vakarų pagalbą, panaudos kuo ilgiau išlaikyti centrinę valdžią, ilgiau pačiam išsilaikyti.

Sovietų valdžia tol skės ekonominiuose liūnuose, kol nepradės įvertinti savo piliečių,

pasinaudoti jų energija, sumanumu. Nuostabu, kaip greitai pakyla produkcija, kada žmonės dirba sau. Geriausias pavyzdys: 3 mažytės Baltijos valstybės, per 22 nepriklausomybės metus, pasiekusios Vakarų Europos lygį.

Daug kalbama apie tai, kad sovietai dar nepriauge prie asmeniškų nuosavybės, savų, kad ir nedidelių prekybos įstaigų, deja, gyvenimas visai ką kitą rodo. Iš kur ir kaip atsirado sovietų “mafija”? Iš privačių, kad ir nevisai legalių, biznelių! Buvo suminėta, kad privačią nuosavybę gali nusipirkti, bet, tučtuojau pridurta, kad eilinis sovietas neturi pinigų, — reiškia nuosavybę gali įsigyti, tik spekuliantai, bei dabartinė sovietiška mafija.

Išvada aiški, — gali po 30 bilijonų dolerių per metus supilti į sovietų kiaurą maišą, jei nebus duota privačios nuosavybės, jei nebus skatinama gyventojų iniciatyva, tai Gorbačiovas, turtingiausios Europoje valstybės prezidentas, turės prašyti išmaldos ir toliau.

Dokumentinė kančių knyga “Ažuolų randai”

Atgimimo laikotarpiu skaitydavom periodikoj partizanų ir į Sibirą ištremtųjų kančių aprašymus. Jaudino pažįstant žmones, kurie tampa mūsų tautos istorija ir mūsų žemės druska... Tai geriausi lietuviai-idealistai, nevengę aukos ir dvasioje nepalūžę. Partizanai kova ir mirtimi įrodė besąlyginę meilę Tėvynei; Sibiro tremtiniai — tikėjimu, Lietuvos ilgesiu, ištverme daugelis nugalėję nežmoniškas sąlygas ir kančias, grįžę (arba ir jų vaikai) tampa ker-
tiniu pamatu tautos laisvei.

Dabar ne vien periodikoje; jau ir knygos liudija lietuvių heroizmą (A. Miškinio “Sulaužyti kryžiai”, “Benamiai”, Gustainio “Be kaltės” ir kt.), jų tarpe ir “Tėviškės Žiburių” išleista “Ažuolų randai”. Tai Antaninos Garmutės knyga, dokumentinės apybraižos, kurių trečdali sudaro jos pačios išgyvenimai — “Ešelonai”. Tai trėmimų ir gyvenimo Sibire, sakytumei, liūdnoji proza, pilna datų, įvykių, mirčių, kartėlio — iš tikro gyvenimo. Bet tai ir teigiamai paveikianti knyga, nes pati autorė, ir jai pasipasakoję kiti, nerodo neapykantos, keršto, o, su giliu tikėjimu Apvaizdos valia, su Tėvynės ir žmogaus meile, atpasakoja komunistų vykdyto genocido veiksmus, patys išlikdami dvasiniai stiprūs, nepalaužti. Vietomis supoetinta beletristinė forma, būdingas lietuviui optimizmas, net humoras. Taip ir matai melancholiškuose rėmuose dvasioje stiprų ir idealuose pastovų lietuvi. Kai kur nevengiama (be pykčio) prisiminti ir neigiamųjų bruožų — svetimųjų, o ir pačių lietuvių.

Minima nemažai skundikų, bailiai nusigrežiančių nuo nelaimingųjų, ir kitokių egoistų, prisitaikėlių.

Kodėl pavadinta “Ažuolų randais”? — Paaiškėja iš tremtinio (1949 m. Jonukas buvo 10-ties metų, (dabar jis — gydytojas Jonas Paukštys).

— Įprastas dalykas, — pastebėjo gydytojas. — Sugyja žaizdos: plėštinės, pūluojančios, kraujuojančios... Lieka randai. Vienu mažesni, kitų didesni. Kartais ne tik kūne, bet ir sieloje. (73 psl.)

A. Garmutė primena, kad 1948 m. SNO Generalinė Asamblėja priėmė tarptautinį dokumentą — Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją. Tai rusai **reikalavo** iš tremtinių — pasirašyti, kad į Sibirą atvyko **savu noru**.

“Mes kasame ir kasame druską. Janė, Genė, Aldona, Antanas, Vytas (nepilnamečių brigada!). Pasakodama apie save, aš pasakoju apie jus. Aš noriu pagerbti jūsų pūslėtas rankas, žaizdotas kojas ir tyras širdis. Po 50 metų tokių prisiminimų pasakoti nebebus kam”. (22 psl.).

Tuo autorė išsako šios knygos tikslą.

“Sibiras — mūsų tautos tragedija. Ir garbė. Nes mes visi — ešelonų vaikai”.

Man krito į akį skyrius “Mokytojai”, nes Anelė Berčiūnaitė-Jodelienė, kuri pasakojo, buvo mano (linksma ir simpatinga) kolegė Klaipėdos Pedagoginiame Institute (1935-37 m.). Ji kilusi iš 14-kos galvų šeimos Dzūkijoje, tik tvirtu pasiryžimu išėjusi mokslą, tapusi mokytoja, ištėkėjusi už Alfonso Jodelio, irgi mokytojo, — abu gražiai dirbo Alytaus rajone. Tik gimus Nijolytei, 1941 m. birželio 14 d. buvo ištremti. Vagone — 60, iš jų 14 kūdikių; iki pasiekė Ust-Janską, liko gyvos tik Nijolytė ir mokytojų Bieliauskų Mildutė... Viskas iš jų atimta, liko Jodeliams tik pagalvė. Badas, šaltis jurtoje be durų, be krosnies, pripustytoje sniego... Dukrelę pamainomis jie šildydavo nuogomis krūtinėmis ir kvapu. Alfonsas už sunkų 3-jų mėn. žūklės sezono darbą gavo du kilogramus grikių kruopų...

Jodeliai buvo išvežti abu 27 m. Ištverė baisius vargus per 21 metus tremties. Grįžus į Lietuvą, jiems nebebuvo leista mokytojauti nes buvę “TEN”.

Skyriuje “Žuvinto gulgės” pasakoja Albina Giniūnaitė, 12-kos asmenų šeimos narė, ištremti saviesiems įskundus... Žmonės, kurie trėmė, buvo gana žmoniški.

Pasakojime “Aušra virš Baikalo” (vis poetiškos antraštės) Birutė Kalinauskaitė 1948 m. geguž. ištremta su tėvais (ir 4 vaikai) žiauraus lietuvių civilio ir malonaus rusų kareivio. Motina alpo, tėvas tik raudėjo... Teta padėjo susikrauti maišus drabužių ir maisto (rusas patarė imti ko daugiau). Tėvas kaimo muzikantas, tai jis pasiėmė armoniką: buvo lengviau kentėti grojant ir dainuojant... Tėvai Sibire susirgo, vaikai juos prižiūrėjo, sunkiai dirbdami. Grįžus į Lietuvą buvo sunku pritapti.

“Likimo verpstė” — Angaroje sielininkų vargai. Ištremti iš Žemaitijos 1949 m. Juos išvežė per Velykas, prieš tai sribai vertė šeimninę juos vaišinti, girdyti degtine. Vežė nuo Kelmės, didelis ešelonas laukė Šiauliuose. Tomske trys jaunuoliai mėgino bėgti: liko gulėti prie Uralo, sargybinių sutratinti... Maži vaikai sirgo ir mirė pakeliui. Lagery prasidėjo “žmonių turgus”: atskyrė nuo šeimų stipresnius vyrus, paskui ir moteris. Šeimos su mažais vaikais — menka “prekė”... Žemaičių šeima pateko į miestą, tėvui įrodinėjant, kad moka staliaus, elektriko darbus... Bet ir čia belaikės ir tragiškos mirtys: vienas mirė

vagone, jauną sūnų užmušė elektra. Jaunuoli nuo Anykščių užmušė chuliganai... Mergina lentpiūvė užpylė piuvėnomis... Daugeli priglaudė Sibiro žemė.

O likę žemaitėliai netoli Angaros dainuodavo:

“Per platųjį Sibirą upė tekėjo — aplink daug barakų naujų!

O juose vargdieniai lietuviai sėdėjo ir verkė
apleistų namų...”

Skyriuje “Nukryžiuotieji” pasakoja Boleslovas Šabūnas. Tai gyvenęs prie Kaišiadorių miško ramus žmogus, darbštus, beraštis, tačiau protingas. Nesidomėjo jokia politika. O jį areštavo! Neva, už “banditų” globojimą, kurių jis nei nematė. Visus metus iškankinę kalėjime, ištrėmė į Sibirą. Krasnojarske — su kriminalistais atvirame lauke. Paskui juos vežė alkanus baržų dugne į Norilską (išbuvo 6 m.). Kriminalistai kankino, muštynės valgio metu... Šaltis toks, kad trupėdavo metaliniai įrankiai; drabužiai — kaip skarda, lūžinėdavo... Statė liejyklos pastatą — atskirti nuo pasaulio; jokių siuntinių, nei laiškų. Vėliau Igarkoj Šabūnas dirbo miškuose; jam medis sutraiskė abi kojas, sulaužė šonkaulius, vos nemirė. Jis neleido amputuoti kojų, per 6 mėn. šiaip taip apgijo (ir jis nejautė neapykantos!).

Prie Angaros Marija Šalčiuvienė (nuo Prienų) klaupdavosi ant akmenuotos žemės, atsigrėžusi į tą pusę kur Lietuva, meldamasi verkdamo. Ji neišlaikė, mėgino bėgti, buvo vėl sugrąžinta... Jos duktė Onutė Šalčiūtė, Kauno Mokytojų seminarijos auklėtinė, areštuota, neva, už partizanų globojimą. Tampė ją po kalėjimus, šantažavo, kankino... Rodydavo aikštėse nužudytus partizanus, liepdavo atpažinti... Vėliau ją išvežė į Karagandą (2 m.), kur ji beveik atsigavo po kalėjimo kančių. Dirbo plytinėj: dulkės, karštis, žmonės prarasdavo plaučius, — silpnesni mirė masiškai.

Gera išdėstytos knygoj sibirinės nuotraukos, kurios paryškina ten gyvenimą. Gale yra ir žemėlapis: kalėjimų ir lagerių Sovietijoje tinklas...

Antaninos Garmutės pasakojimo stilius vietomis literatūriškai vaizdus, lengva skaityti.

Liūdna, bet gera knyga; reikia dėkoti “Tėviškės Žiburiams” ir jų redaktoriui už patrauklų išleidimą. Visų lietuvių kaip ir pareiga — išgyti, perskaityti.

Alė Rūta

— — — — —

Antanina Garmutė “Ažuolų randai”. Dokumentinės apybraižos iš Sibiro.

Redagavo kun. dr. Pr. Gaida, spausdinimui paruošė Vyt. Balčiūnas. Korektorius — Č. Senkevičius. Išleido “Tėviškės Žiburiai” Toronte 1989 m. Spaudė “Litho Art”. Tiražas — 1000 egz.

PAGALIAU INFORMACIJA APIE LIETUVĄ

SKLINDA VISUR

Brooklyne, N.Y., didelio Forest parko vakariniame pakrašty stovi Kultūros Židinys ir pranciškonų vienuolynas. Parko medžiai net lenkias per Židinio tvorą, žvalgosi į vienuolyno langus.

Židinio kiemo kampe tarp medžių spraudžiasi raudonas nepretenzingas namas. Kadaisė čia buvo garažas su vienu butu viršuje. Dabar namas perstatytas, padidintas. Atrodo, kad čia yra išikūrusi kažkokia įstaiga, tikriausiai mažos reikšmės, jei pasirinko tokią nuošalią vietą.

Tylusis namas — garsenybė

Tačiau taip nėra. Tas tylus namas yra garsenybė. Iš čia išeina lietuviška aktualioji informacija, kuri garsina Lietuvą ir sudrebina Sovietų Sąjungą.

Čia yra išikūrusi tokia organizacija, kuri vadinasi Lietuvių Religinė Šalpa. Ji pradėjo veikti 1960 birželio 1 d. Pradžioje įstaiga buvo Angelų Karalienės bažnyčios kaiminystėje, paskui persikėlė prie Viešpaties Atsimainymo lietuvių parapijos bažnyčios, Maspeth, N.Y. Įstaigoje nuo pat pradžios dirbo kun. Stasys Raila. 1976 metais jis iš tų pareigų pasitraukė. Nauju įstaigos vedėju atėjo kun. Kazimieras Pugevičius, Baltimorėje gimęs ir užaugęs, kilnus ir sumanus Amerikos lietuvis. Jis įstaigą sumodernino ir išplėtė. 1977 metais perkėlė iš Maspetho prie pranciškonų vienuolyno ir įkurdino minėtame garažo name. Namas tada buvo pertvarkytas, pritaikytas įstaigai. Tai jau buvo "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" laikai.

Kun. K. Pugevičiui išitvirtinus Liet. Religinėje Šalpoje, jis perėmė "Kronikos" parengimo ir jos paskleidimo darbus. Jis "Kronikos" skleidimą ir leidimą perorganizavo iš pagrindų. Gerai suprasdamas jos reikšmę bei įtaką, kiekvieną gautą numerį tuoj vertė į anglų kalbą ir išleido atskiru sąsiuvinio. Pagrečiui numerius parengė spausdinti ir lietuviškai spaudai. Kun. K. Pugevičiui trūko žmonių, kad darbas būtų atliktas greičiau.

"Kronikos" balsą išgirdo jauna lietuvaitė

Kun. Viktorui Dabušiui rūpėjo visuomeniniai reikalai, rūpėjo ir "Kronika", ypač kai jai reikėjo pagalbos. Kun. V. Dabušis dažnai važinėdavo į Dainavos stovyklą Detroite, užeidavo pas bičiulius dr. Adolfą ir Jadvygą Damušius. Ten jis ir sutiko jauną, ką tik baigusią studijas Gintę Damušytę. Jis ir paragino — nuvažiuoti į Brooklyną ir patalkinti kun. K. Pugevičiaus įstaigai. Patalkinti nors metus.

Jaunystė atneša gražius metus, pilnus svajonių, naujų siekimų. Taip ir Gintė stovėjo prieš tokią pačią jaunystę, bet ji giliai pajuto "Kronikos" balsą, jos prasmę. Metus pasiaukosi dirbdama įstaigoj, pasiaukosi tėvynei Lietuvai. "Kronika" juk tai pagrindžio šauksmas, pavergtos tėvynės balsas, ir kaip prasminga dėl to balso pasiaukoti!

Gintė iškeliavo į Brooklyną

1979 metais prieš Darbo dienos savaitgalį Gintė Damušytė susipakavo ir išvažiavo iš Detroito, iš savo tėvų namų, į naują pasaulį, kuriame bus tik vienerius metus.

Bet Lietuva yra burtininkė. Ne vienas į ją keliavo tik vieneriems metams, ir visai negrižo

Ji sutiko vienerius metus dirbti kun. K. Pugevičiaus vadovaujamoje įstaigoje — Lietuvių Religinėje Šalpoje.

Su Religinės Šalpos — Informacijos Centro štabu. Pirmoj eilėj, iš k.: Gintė Damušytė, pirm. vysk. P. Baltakis, R. Virkutytė, M. Skabeikienė. Antroj eilėj — R. Adams, reikalų vedėjas kun. K. Pugevičius, V. Nakas, A. Adams, R. Razgaitienė.

The staffs of the Lithuanian Information Center and the Lithuanian Religious Aid organizations. In the front row from the left: Ginte Damusis, Bishop P. Baltakis — chairman, R. Virkutis, M. Skabeikis; second row: R. Adams, Rev. K. Pugevičius — administrator, V. Nakas, A. Adams, and R. Razgaitis.

AT-bos pirm. V. Landsbergis, ne kartą iškęles LIC svarbų vaidmenį ginant Lietuvos interesus, su Ginte Damušyte Lietuvos pasiuntinybėje Washingtone, 1990 gruodžio mėn.

The President of the Presidium of the Supreme Council of the Republic of Lithuania, Vytas Landsbergis, who has often extolled the importance of the Lithuanian Information Center in the defense of Lithuania, with Ginte Damusis at the Lithuanian Legation in Washington, D.C. in December, 1990.

— sutapo su Lietuvos problemomis ir gyvenimu. Ir Gintės vienerių metų planas pasikeitė, pavirto daugelio metų laiku. Jau 12 metų, kaip ji dirba toje pačioje istaigoje.

Kas ją paskatino taip daryti?

Pirmieji žingsniai į visuomeninį gyvenimą

Gintės pirmieji žingsniai lietuviškame visuomeniniame gyvenime buvo pradėti Dainavos stovyklavietėje. Čia dr. Adolfas ir Jadvyga Damušiai, praleidę savo laisvalaikį, nesigailėdami darbo ir vargo, stovyklavietei suteikė išorinę ir vidinę tautišką krikščionišką formą, tuo pačiu ir savo šeimos narius su savimi turėdami Dainavoje.

Gintė gimė Clevelande, Jai gimus, po vienerių metų šeima persikėlė į Detroitą, kad tėvas, kuris tuo metu buvo Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos pirmininkas, galė-

tų pilnai atsidėti Dainavos stovyklavietės įrengimui. Taip Dainava tapo Gintės antraisiais namais.

Ji pati apie tuos laikus taip pasakoja:

“Nuo pat jaunų dienų prisimenu, kaip prie vakarienės stalo visi buvom įjungti į pokalbius apie šeimai rūpimus klausimus įskaitant ir Dainavos reikalus. Mums buvo visai natūralu padėti tėvams su statybos, dažymo darbais besikuriančioje Dainavoje. Vasaros metu ne tik stovyklaudavau, bet ir dirbau virtuvėje, prie paplūdimio ar padėdama paruošti patalpas naujom grupėm. Tie darbai tęsdavosi ir po vasaros sezono, nes stovykla naudojosi ir kitataučių grupės.

Nėra klausimo, kad visa tai (tada dar man nežinant) turėjo įtakos į mano gyvenimą. Iš giliai pasiaukojančių tėvų, kurie visa širdimi ir visomis jėgomis tarnavo Dievui ir artimui,

išmokau nebijoti sunkaus darbo. Tėvas mane žavi savo optimizmu, o mama — konkretumu. Ir iki šios dienos negaliu atsistebėti savo tėvų nepailstamu energingumu ir krikščionišku kuklumu, — jie atliko tikrai didelius darbus”.

Gintė augo Detroite keturių vaikų šeimoje. Ją šeima vadino tikra “amerikone”, nes ji vienintelė gimė JAV-bėse, Clevelande. Broliai Vytenis (psichologijos profesorius) ir Saulius (kompiuterių specialistas) gimė Lietuvoje, o a.a. sesutė Indrė, kuri 1980 m. pačioj jaunystėj mirė nuo vėžio, buvo gimusi Vokietijoje.

Mokslas Gintei sekėsi. Aukštesniosios mokyklos baigimo diplomą palydėjo atžymėjimai iš fizikos ir vokiečių kalbos. Baigusi Our Lady of Mercy katalikišką gimnaziją, laimėjo pilną stipendiją studijuoti universitete. Įsigijo bakalauro laipsnį iš politinių mokslų ir iš istorijos Wayne State universitete, Detroite.

Gintė dvylika metų lankė Detroito Žiburio lituanistinę mokyklą, dažnai patekdama į pirmąsias mokines. Ten ji gavo lietuviškų mokslų pagrindą. Su trim bendraklasiais (iš apie 20) perėjo ir sėkmingai baigė pedagoginius kursus, išgydama lituanistinės mokyklos licenciją. Ji taip pat reiškėsi Dievo Apvaizdos parapijos taryboje.

1975 metų vasarą praleido Murnau, Vokietijos Bavarijoje, kur Goethes Institute gilino vokiečių kalbos studijas.

Toliau ji pati apie savo visuomeninę veiklą taip sako:

“Buvau pratinama neriboti savo gyvenimo tik mokslu ir šeima, o aktyviai įsijungti į bendruomeninį gyvenimą. Todėl nuo jaunystės dienų priklausiau Detroito ateitininkams. Ten ėjau įvairias pareigas, nuo pirmininkės ir globėjos iki kuopos korespondentės. Pastarasis postas buvo mano mėgiamiausias, nes turėjau natūralų polinkį į žurnalistiką. Gimnazijoje anglų kalbos ir literatūros mokytojos buvau skatinama puoselėti savo rašymo talentą. Plunksnos valdymas dar ir lietuvių kalba man suteikė didelį malonumą.

Kai mano pirmasis reportažas buvo atspausdintas spaudoje, patyriau plunksnos jėgą. Pradėjau labiau vertinti pagrindžio spaudos vaidmenį okupuotoje Lietuvoje, bei aplamai spaudos laisvės svarbą.

Būdama studentė, apsisprendžiau, kad noriu irgi prisidėti prie lietuvių rezistencijos faktų fiksavimo. Kasdien mačiau bei girdėjau, kaip per masines informacijos priemones — per spaudą, televiziją, radiją — galima pasiekti plačius visuomenės sluoksnius, paveikti viešąją nuomonę ir net pakeisti įvykių eigą”.

Ateities žurnalas ir ALTas paskyrė premijas Gintei už jos rašinius. Kai turėdavo daugiau laisvo laiko, tai rengdavo vienkartinis reportažus Laisvosios Europos bei Vatikano radijoms.

Prie slaptos kalinių kartotekos

Kai Gintė atėjo į Religinę Šalpą, tuo metu buvo gana gyvi ryšiai su Lietuvos pagrindžiu. Grįždamas iš Lietuvos, dažnas atveždavo ar “Kroniką” ar kitą pagrindžio spaudą, politinių kalinių nuotraukų, žinių apie juos.

Pirmasis jos darbas buvo tvarkyti politinių kalinių kartoteką. Jei trūko kokių žinių, reikėjo jų ieškoti, siekti per geležinės uždangos plyšius į okupuotą Lietuvą.

Dainavos pievose su vyresne sesute a.a. Indrė.

At the meadows of Dainava camp with her late older sister Indre.

Photo by V. Valaitis

Damušių šeima. Pirmoj eilėj, iš k.: brolienė Vida, brolvaikės Andrėja ir Lina, brolis Vytenis. Antroj eilėj: brolis Saulius, tėvai Jadvyga ir Adolfas, Gintė.

The Damusis family. In the front row from the left: sister-in-law Vida, nieces Andreja and Lina, brother Vytenis. In the second row: parents Jadvyga and Adolfas and Ginte.

Gintę pradėjo kontaktuoti žmogaus teisių organizacijos bei kalinių globos grupės iš viso pasaulio. Tarptautinė Amnestija dažnai naudo-davo Gintės surinktus duomenis.

Kai trūko žinių apie Lietuvą

Tuo metu labai trūko žinių apie Lietuvą, ypač amerikiečių spaudoje.

Atėjusioje pagrindžio spaudoje tų žinių buvo nemaža, tik reikėjo jas aptvarkyti, išversti ir perduoti amerikiečių žurnalistams ar spaudos agentūroms.

Pagrečiui su kalinių kartoteka jai teko dirbti su "Kronikų" parengimu spaudai. Dažnai pagrindžio spauda atėdavo gana blogame stovyje, — numeriai buvo apdraskyti, sunkiai išskaitomi.

Sunkiai išskaitomus numerius reikėjo labai tiksliai perrašyti. Pagrečiui tuoj buvo verčiama į anglų kalbą. Vertė kun. K. Pugevičius, Vita Matusaitienė. Numerius redagavo Marian Skabeikienė.

Taip Amerikos žurnalistai jau gavo gana daug aktualios medžiagos apie Lietuvą ir ją skleidė per amerikiečių spaudą. Atėjo ir kitos pagrindžio spaudos — "Aušra" ir kita. Iš ten buvo padaromos santraukos, kurios labiausiai tiktų amerikiečiams, patys numeriai padauginami ir siunčiami lietuviškai spaudai.

Užmezgus ryšius su amerikiečiais žurnalis-tais, jie patys kreipdavosi į Liet. Religinę Šalpą, prašydami žinių. Reikėjo amerikiečius ir lietu-viškąją spaudą informuoti, ir taip susiformavo ir išaugo Lietuvių Informacijos Centras.

Liet. Informacijos Centro pradžia

Pradžioje visa tai buvo daroma Liet. Religinės Šalpos vardu, bet žinios vis gausėjo. Reikėjo jas organizuoti, redaguoti, perduoti amerikiečių ir net viso pasaulio spaudai.

Lietuvių Informacijos Centras pradėjo veikti 1980 metų pradžioje. Visu savo jautrumu ir rūpestingumu jį ugdė ir vystė Gintė Damušytė.

Reikėjo lėšų. Buvo kreiptasi į didžiąsias organizacijas, bet joms dar nebuvo ryškus to Centro vaidmuo. Taip Liet. Informacijos Centrą išlaikė Lietuvių Religinė Šalpa.

Telefono vaidmuo Informacijos Centre

"Kronikos" numeriai ir kita pagrindžio spauda sužadino žinių alkį: kas ten dedasi Lietuvoje? Kiekvienas dramatiškesnis įvykis In-formacijos Centro tuoj buvo perduotas į Ameri-kos spaudos tinklą. "Kronikų" turinys buvo surašytas į kompiuterius. Kiekvienas žurnalistas bet koku tik klausimu, kuris buvo "kroniko-je" tuoj galėjo gauti pilną informaciją. Tai kėlė Centro prestižą.

Bet to neužteko. Reikėjo vis daugiau žinių. Tad sąlygoms Lietuvoje keičiantis, griebtasi telefono. Reikėjo skambinti į Vilnių, į Kauną ir tiesioginiu būdu gauti žinių. Telefono sąs-kaitos buvo milžiniškos, kartais net tūkstančiai dolerių. Bet ir tai apsimokėjo, nes gautos žinios užmezgė naujus ryšius su žurnalistais.

Žinios iš New Yorko perduodamos į Maskvą

Informacijos Centre visi pokalbiai buvo užrašomi į garsajuostę, paskui nurašomi, su-tvarkomi, suredaguojami, parengiama gera informacinė medžiaga amerikiečių žurnalis-tams, kurie dirba Maskvoje. Buvo nupasako-jama įvykiai Lietuvoje, nurodomi žinių šaltiniai, duodami telefonai jų pasitikrinimui.

Korespondentai, žinodami telefonus, paskui jau patys skambino, ir taip Gintės vedamas Liet. Informacijos Centras išugdė Maskvos žurnalistų ryšius su Lietuva. Tie ryšiai buvo labai naudingi, ir dabar dar tebeveikia, — per juos Lietuva išgarsinta pasaulio spaudoje.

Ateina kompiuteriai, fakso mašinos

Kun. K. Pugevičius plėsdamas informaciją, jos sekmingumą, skubiai modernizavo įstaigą, įtaisė kompiuterius. Liet. Religinė Šalpa gavo vieną stambesnę palikimą iš Pensylvanijos. Tai įgalino sumoderninti priemones, susirišti fakso mašinomis su Lietuvos įstaigomis, praplėsti ir čia, isteigiant naujus skyrius.

Buvo įkurti du skyriai šalia Centro, — vienas Romoje, kitas Washingtone. Romos skyriaus nebuvo galima išlaikyti. Teko jį uždaryti, o Washingtono skyrius labai sėkmingai veikia ir dabar. Jam vadovauja Viktoras Nakas.

Vilniuje Informacijos Centras susiriša su Aukščiausios Tarybos būstine, su Caritas, Elta, Sąjūdžiu, Katalikų pasaulio laikraščiu ir kitomis įstaigomis. Jiems siunčia žinias, dokumentus, iš jų gauna paskutines informacijas, kurias Cen-

tras aptvarko ir faksu perduoda į lietuvišką spaudą, informuoja veiksnus.

Visi tie ryšiai reikalauja daug darbo. Centre dirbama daug valandų. Įstaiga išugdė savo prestižą: kai vasario mėnesį Amerikos kongreso nariai rengė kelionę į Lietuvą, Liet. Informaci-jos Centras atliko visus parengiamuosius dar-bus, sudarė maršruto planą, — kada ir kur keliauti, su kuo susitikti.

Su patikimumu didėja ir darbo apimtis

Per tą pakilusį Informacijos Centro prestižą ir patikimumą, Gintei ateina kvietimai pasiro-dyti televizijoje, kalbėti JAV kongreso apklau-soje apie sovietų pašto pažeidimus, pakartotinai dalyvauti su paskaitomis įvairiuose forumuose, pvz., JAV diplomatų paruošime tarnyboms Maskvoje, tarpkonfesiniuose suvažiavimuose, akademinuose ir žmogaus teisių simpoziumuose. Tai tik dalelytė jos pasižymėjusios veiklos, už kurią jai buvo suteikta "Outstan-ding Woman of the Year" ir paskui Eugeni-jaus Kriaučeliūno jaunimo premija.

Dėl to Aukščiausios Tarybos pirmininkas

Gintė Damušytė su Caritas štabu Kaune tariausi redakciniais ir humanitariniais klausimais. Kaunas 1990 m. kovo mėn.

Ginte Damusis discusses editorial and humanitarian questions with the Caritas staff in Kaunas in March, 1990.

Gintė praveda Baltijos užsienio reikalų ministrų konferenciją Kopenhagoje, 1990 m. Iš k.: Estijos ministras L. Meri, Lietuvos — A. Saudargas.

Ginte Damusis moderates a press conference with the Foreign Ministers of the Baltic Republics in Copenhagen in 1990. From the left: Estonia's Foreign Minister L. Meri and Lithuania's Foreign Minister A. Saudargas.

Vytautas Landsbergis labai vertina Lietuvių Informacijos Centro darbą kaip vieną iš reikšmingiausių ir efektyviausių Lietuvos interesus ginančių institucijų. Gintei jis patiki redaguoti bei išversti į anglų kalbą jo straipsni, kuri atspausdino Los Angeles Times, arba tą straipsnį paleisti per pasaulinį žinių tinklą Vakarų Europoje, Azijoje, Pietų Amerikoje.

Atvykstantys garbės svečiai iš Lietuvos dažnai užsuka į Religinę Šalpą padėkoti kun. Pugevičiaus štabui už gaunamą paramą. Praeitais metais išsiųsta per 200 tonų knygų, vaistų, kitokių reikmenų.

Be jau minėtų Gintės bendradarbių, įstaigoje humanitarinės šalpos reikalus tvarko Rasa Razgaitienė, bei pilną laiką dirba Rūta Virkutytė ir Andrius Adams.

Liet. Informacijos Centras padeda besilankantiems Lietuvos atstovams gyvu žodžiu prabilti į pasaulį per užsienio spaudą, padeda aplankyti valdžios įstaigas. LIC padėjo Broniui Kuzmickui, Nijolei Sadūnaitei, kun. Sigitui Tamkevičiui, Zigmui Vaišvilai ir kitiems išeiti į viešumą, susitikti su kolegomis JAV-bėse.

Darbai už įstaigos ribų

Tokia informacijos tarnybų paskirtis, kad reikia ir kitur keliauti renkant žinias, pasiinformuoti.

Pabaltiečių susitikime Baltuosiuose Rūmuose su Jack Mattlock, dabar einančiu JAV ambasadoriaus pareigas Maskvoje. Iš k.: estas J. Simonson, VLIKo atst. dr. D. Krivickas, G. Damuštė, latvis O. Kalnins, BAFL pirm. A. Piirsild (estas), J. Mattlock, PLB-nės atst. A. Gureckas, estė M. Riiken, latvis O. Pavlovskis.

Balts at a White House meeting with Jack Mattlock, currently U.S. Ambassador to the USSR. From the left: J. Simonson (Est), Dr. D. Krivickas (Lith), G. Damusis (Lith), O. Kalnins (Lat), A. Piirsild (Est), J. Mattlock, A. Gureckas (Lith), M. Riiken (Est), O. Pavlovskis (Lat).

muoti. Gintei Damušytei teko ne kartą keliauti į užsienį, dalyvauti konferencijose, kur buvo kalbama apie žmogaus teisių pažeidimus, pvz., PLB ir LIC siunčiama, gynė Lietuvos interesus keliose Helsinkio nutarimų saugojimo konferencijose — Ottavoje, Vienoje, Paryžiuje, Kopenhagoje.

Tokiom konferencijom reikia pasirengti, sutelkti daug medžiagos. Vykdoma konferencija Vienoje, nusivežė LIC kompiuterį. Ten

nuolat buvo reikalaujama informacinės medžiagos apie Lietuvą, apie žmogaus teisių pažeidimus. Kompiuteris jai padėjo reikiama literatūra padauginti.

Su ekumenine delegacija ji lankėsi Sovietų Sąjungoje: Maskvoje, Zagorske, Leningrade, Volgograde, Taškente. Turėjo progos įsitikinti, kad amerikiečius lengvai apgaudinėja sovietų propagandistai. Bet ji ir kelionėje ir po jos netylėjo, ir dėl to turėjo laukti iki 1989, kol per didelius sunkumus gavo vizą į Lietuvą.

Religinės Šalpos reikalų vedėjas kun. K. Pugevičius su LIC vedėja demonstracijoje prie sovietų atstovybės New Yorke už V. Skuodžio paleidimą.

Rev. K. Pugevicius, administrator of Lithuanian Religious Aid, with G. Damusis, manager of the Lithuanian Information Center, at a demonstration for the release of V. Skuodis at the Soviet Consulate in New York.

Photo by L. Tamosaitis

Gintė kitose organizacijose

Gintė surado laiko veikti ir kitose organizacijose. Ji dirbo BATUNE ir Liet. Jaunimo Sąjungoje. Išaugusi iš ateitininkų sąjūdžio, išaugo ir uoli visuomenininkė. Vazinėja su paskaitomis, kalba Vasario 16-tos, Birželio trėmimų minėjimuose. Šiais metais išrinkta į Liet. Fronto Bičiulių tarybą, bei įsijungė į U.S. Baltic Foundation direktorių tarybą.

Ji yra tipinga Amerikos lietuvaitė veikėja, kuri savoje jaunystėje įsijungė į svarbius ir taip būtinus darbus Lietuvos labui. Tiem darbams atidavė dvylika metų. Tie darbai ją įpareigoja ir toliau tokiu pat sumanumu, pasišventimu tarnauti Lietuvai. Tik iš tokių jaunų širdžių, iš tokių rankų, iš tokio entuziazmo keliausi jaunoji Lietuva naujam gyvenimui.

p.j.

Štai ir vėl... Beveik baigdamas aštuonias-dešimt devynerius metus (gimęs 1902 m. gegužės 27 d. Seredžiaus valsčiuje, Lietuvoje), Bostone, šių metų balandžio 12 d., mirė Stasys Santvaras. Po keturvėjininko Juozo Žengės (Kaune) ir Danutės Mitkienės (Los Angeles), Santvaras buvo vienas iš visiškai mažo būrelio gyvųjų Lietuvos poetų ir vienas iš paskutiniausių rašytojų; buvęs savanoris Lietuvos nepriklausomybės atstatymo kovose 1919 metais. Pabrėžiau tas datas, nes tai duomenys apie labai retėjančią, mažne besibaigiančią mūsų kultūrininkų generaciją — užsienyje ir Lietuvoje.

PALYDINT JAUNYSTĖS IR LAIMĖS MIRAŽĄ

Bronys Raila

Lietuvių rašytojų Amerikoje, ilgamečių draugų — trečiafrontininkų, simbolistų, keturvėjininkų ir peklininkų, privačiai slaptas "suvažiavimas" Santvarų bute, Bostone 1983 metais. Iš k.: Bronys Raila (šio nekrologo autorius), Stasys Santvaras (kuriam skirtas šis atsisveikinimas), Keturių Vėjų laikmečio poetas Antanas Rimydis (šiuo metu persikėlęs į Putnamą) ir Antanas Gustaitis (pernai pavasarį išvykęs į dausas).

A private get together of old-time friends, all Lithuanian Writers in America, at the Santvaras apartment in Boston in 1983. From the left: Bronys Raila (author of the accompanying eulogy), Stasys Santvaras (object of the farewell), the poet of the Four Winds era Antanas Rimydis (recently moved to Putnam), and Antanas Gustaitis (departed last spring for Eden).

Nepritiktų sakyti, kad tokio brandaus amžiaus žmogaus, pastaraisiais metais jau sunkiai sirgusio, mirtis buvo per ankstyva, bet jo netekimas, tiksliau, tos netekties nuostolis bus ilgai pasigendamas gausybės jo bičiulių ne vien Bostone, Amerikoje, Kanadoje, bet ir Lietuvoje. Su Lietuva jo dvasiniai ryšiai niekad nebūvo nutrūkę. Dar neseniai, 1984 metais, Vilniuje buvo išleistas jo poezijos rinkinys *Lyrika* ir vėliau ten skelbta pokalbių su autoriumi. Stasio, kaip ir jo kaimyno Antano Gustaičio bendri namai Bostone buvo vieta, kur būdavo svingingai sutinkami kone visi tą miestą prakeliavę literatai, muzikai, kiti menininkai iš Lietuvos, — ne vienas po to šiltais žodžiais viešai atsiliepė apie tuos du kolegas išeivius.

Stasys Santvaras man buvo artimas ir ištikimas draugas per šešis dešimtmečius (!). Pirmą kartą susipažinom Palangoje 1930 metų vasarą, ir vėliau ši draugystė nebenutrūko, jokių šešėlių nesudrumsta.

Paskutinį atsisveikinimą galiu rašyti "subjektyviai" ir "šališkai" apie įvairias ir plačias a.a. Stasio veiklos sritis bei įnašus į mūsų kultūrinį aruodą, kuriam dabar nutilus, pajusim nelengvai užpildomą sausrą, įvairiapusio gyvenimo dirvonuose Amerikos lietuviijoje, ypač muzikos ir kultūrinės spaudos lankose.

Iš jaunystės pasukęs į teatro, muzikos ir dainos studijas Lietuvoje, vėliau keletą metų geros muzikos tradicijų ir prityrusių mokytojų šaly, Italijoje, Santvaras nuolat davė savo talento dovanas Lietuvos teatro menų kūrybai su pasišventimu ir kompetencija, kaip retas kas iš tų sričių menininkų. Susiaurintai sakant, jo tikroji profesija buvo dainininkas (tenoras), operinis solistas. Kurį laiką, grįžęs iš itališkų studijų, jis tuo ir buvo, ir gan sėkmingai. Bet netrukus pakrypo į sritis, kurios ligi tol Kauno muzikiniame pasaulyje buvo dar vargšės ir alkanai šaukėsi pagalbos. Jau nuo Traviatos pirmojo

pastatymo buvo paimta linkmė, (priešingai negu pvz. Amerikoje ir daug kur Vakaruose), svetimkalbes operas statyti ne originalo kalba, o išversta į savojo krašto kalbą. Santvaras čia atliko daug neįkainojamos vertės darbų. Trumpai, gal taip būtų galima jo kūrybinę veiklą apibendrinti:

1. Jis išvertė visą gausą operinių kūrinių į taisyklingą ir skambią, kiek galint labiau muzikai pritaikintą lietuvių kalbą, tuos pačius patarnavimus teikęs dar ir Čikagos lietuvių operiniams pastatymams.

2. Taisė ir gerino kitų asmenų išverstas operas Kauno operos teatrui, koregavo tekstų

išdainavimo tartį, kirčio tikslumą, padėdamas artistams daugiau gerbti lietuvių kalbą.

3. Sukūrė keletą profesinio lygio scenarijų naujom lietuviškom operom ir parengė turinio metmenis, berods, dviem baleto pastatymams.

4. Žalioj jaunystėje pradėjęs literatūrinę karjerą su poetinėm pjesėm (*Minių mylimoji, Žvejai...*), vėliau trumpai direktoriavęs Kauno Jaunųjų teatrui, pabuvojęs neįprastose Kauno valstybinio teatro dramaturgo pareigose, jis skatino kitus ir pats rašė pjesių dramos teatrui (*Kaimynai* ir kt.).

5. Karui baigiantis, Vakarų Vokietijoje, lietuvių pabėgėlių tarpe, drauge su šimtais mūsų kultūrininkų aktyviai dalyvavo tada labai būtino "dvasinio nepalūžimo" sąjūdyje ir vienas (jau nebe iš daugelio) tatai atkakliai tęsė Amerikoje iki pat pastarųjų metų. Buvo pirmasis atkurtos Lietuvių Rašytojų Draugijos valdybos pirmininkas; grupinių poezijos koncertų dalyvis

Vokietijoje ir vėliau dar kurį laiką Amerikoje; paskaitininkas ir prakalbininkas daugelio tautinių renginių progomis įvairiose lietuvių išeivijos salose; vertingai pagarsėjęs kultūrinių „subatvakarių“ organizatorius ir siela Bostone; nuolatinių kultūrinių premijų iniciatorius; knygų ir monografijų redaktorius ir t.t.

6. Be to, kaip vienas iš ištvermingiausių žurnalistų, kvalifikuotas spaudos darbininkas, kultūrinių ir meninių įvykių recenzentas, kritikas, publicistas, redaktorius, pokalbininkas (pora, ar daugiau, jo pokalbių Lietuvos linkui, esu ruošęs per Laisvosios Europos radiją). Sudėjęs jo straipsnius, essays, atsiminimų nuotrupas, paskaitų ir prakalbų tekstus susidarytų storoki tomai skaitybai su ne pūko sunkumo mintimis, lyginant su jo poezijos rinkiniais, kurių vėliausias — sonetų pynė — buvo spaudžiamas kūrėjui jau esant sunkios ligos patale.

7. Paskutinis šio nekrologo paragrafas: Stasys Santvaras, tai poetas lyrikas, tokiu jis ir buvo daugiausia žinomas plačiajai visuomenei, išeiviuose ir ypač Lietuvoje. Šiuo atveju būsiu labiausiai šališkas ir nesutinkantis su „viešąja nuomone“. Su tikslu išsimečiau tą gausą kitokių jo veiklos ir kūrybos sričių, kurios, kaip pvz. operų vertimai, dramaturgija, poezijos koncertai, teatrinės kalbos rūpesčiai, viešumoj mažai pastebimos, neregiamos, nesuvokiamos ir greit pamiršamos, o jos kaip tik labiausiai parodančios įvairiasluoksnį kūrėjo asmenybės platumą. Aišku, čia įjungiam ir itin plačią Santvaro poetinę, lyrinę, eilėraštinę kūrybą, pasižymintį sodriomis emocijom, gamtos ir žmogaus širdies virpesių pastabumu ir išjautimu, su gera skambia kalba, daugiausia klasikinėmis formomis ir literatūrinės srovės stiliumi.

Jo tematikoje reta vadinamų patriotinių ar pilietinių motyvų; vyrauja asmeniniai išgyvenimai, gamta, liūdesys, kančia, ilgesiai, laimės siekimo mirazai ir praradimai; ir meilė-meilė-meilė, kai kada su šildančio erotiškumo tonais. Dar jaunuolis, mėginęs pauostyti keturvėjiško modernizmo, nuo jo tuoj atitoko, jis vėliau, su reta išikimybė, pastoviai, kaip užsispyrėlis žemaitis, per visą gyvenimą išliko nesikeičiantis poetinių formų, dramatiškų, bet santūriai suvaldomų emocijų ir nesiblaškančių intelektualinių struktūrų klasikinis simbolistas.

Iš visų Santvaro poezijos knygų man idomiausias ir atrodantis vertingiausias buvo jo priešpaskutinis rinkinys *Rubajatai*, išleistas 1978 m., už kurį jam buvo paskirta Lietuvių Rašytojų Draugijos premija. Du man itin patikusius ir tiksliai to žanro meistriškumą išlaikančius rubajatus čia norėčiau vėl išrašyti: jie gerai skamba, įtikinančiai rodydami poeto vidų ir jo reakcijų atbalsį.

*Kiek sykių tu mane jau apgavai, o Laime!
Kiek sykių liūty permirko vilčių javai, o Laime!
Kiek dar tu man rengi patyčių ir kančių,
Kokia beširdė ir melagė man buvai, o Laime!*

S. Santvaro septynių dešimtmečių poezijos pynė

MAN NE VISTIEK

*Man ne vistiek, kurioj pašlaitėj skinsiu
Žibutės žiedą ir segsiu sagon.
Brangus man oras ir pilkoji žemė,
Kur daug žiemų jau laukiau ir vargau.*

*Man ne vistiek, kur šaltinėliai triška
Ir sidabru nubėga tarp gelių.
Vandens laše atspindi žemės veidas,
Gyvent galiu už šaltinius giliau.*

*Man ne vistiek, kur rugio varpos bręsta,
Kurių dirvonų vėjai šlauko juos.
Kur saulė žaidžia mano debesėliais,
Ten rugiagėlė tėviškės laukuos.*

*Man ne vistiek, kurios kelionės vargas
Su dulkėmis krenta ant pečių naštos.
Vargė ir meilė pasakas pasako,
Kada eini namo nors lig aušros.*

*Kas per laiko girią ten atbėgo tekina? —
Jaunystė!
Kas aida sielų it pagunda ir daina? —
Jaunystė!
Kas klumpa nerimo ir paklydimų pelkėj —
Kas miršta it prabėganti diena? — Jaunystė!*

Kasdienos gyvenime Stasys sugebėdavo būti labai atidus ir nuoširdus draugas. Kartu su žmona Ale, su kuria jis ilgai išgyveno ir mylėjo, jiedu buvo nuostabiai svetingi šeimnininkai. Tik šalia tos šeimyninės laimės, kaip matydavom, juos lydėjo vienas neišnykstantis skausmas — jų vienatinio jauno sūnaus ankstyva mirtis... Jokia paguoda čia nepadėdavo.

Šiaip jau Stasys visada išlaikydavo savo lyriškumą, dažnai neslėpdamas liūdnumo, tačiau visiems būdavo šiltas, užjaučiantis, mėgęs kitų humorą, nors pats jo nevartojantis — ir visuomet labai jautrus, it mimoza. Man rodos, toje „liūdno kunigaikščio“ pozoje jį sykį geriausiai paguodė patarimais Bernardas Brazdžionis, kai pas mus Stasys lankėsi literatūrinės premijos atsiimti. BB tada parašė sveikinimo eilėraščių ir mūsų uždaramė pobūvyje jam paskaitė.

Trijų, kone vienu metu pradingusių savo vyresniųjų draugų: Antano Gustaičio, Vytauto Alanto, dabar ir Stasio Santvaro — vis skaudžiai pasigiesiu. Jų atsiskyrimas — tai tragiškos, bet nesuklupusios, žiauriai mūsų dienų epochos slėgčiai nepasidavusios generacijos kelio pabaiga, kaip rašytojas Jurgis Savickis pasakydavo, ne vien rašydamas, bet dar augindamas daržoves ir vynuoges prie Viduržemio jūros...

Pastarasis S. Santvaro poezijos rinkinys (viršelis), kurio autorius pasirodant knygų rinkoje nebesulaukė.

DAINA ŠIRDŽIAI

*Kai ištiesėm bures į platų okeaną —
Mums kelią rodė spindintys žvaigždynai,
O kai išseko mūsų jūros ir naktis —
Mes krantuose pamatėm griuvėsius ir plynes...*

*Pakilk, jauna širdie, gelmėn melsvų
padangių,*

*Pakilk, kur amžina šviesos žara, —
Kur nepakyla verkiančių našlaičių raudos,
Kur keršto ir skriaudos nėra!*

*Ištiesk savus sparnus, kol jie laisvi, —
Ir tenegirdi tavo ausys,
Kaip visame pasauly plauko palaidūnų
balsas,
Kaip šunys žmogaus kauluos rausias...*

*Vaitoja žemė, skęsdama vulkanuos,
O tylinčių naktų dangus žvaigždėtas
Šaukia: tik tau uždegt mažutis meteoras,
Tik tau surast kelius naujon planeton!*

*Kai ištiesėm bures į platų okeaną —
Mums kelią rodė žerintys žvaigždynai,
O kai išseko mūsų jūros ir naktis —
Pasauliui dedame naujos aušros karūną...
(Iš 1924 m. rinkinio „Saulėtekos maldos“)*

DAINA

Tu atėjai, kai rudenio lietus
Per nuogą sodą krito už langu,
Ir aš mačiau giedrus krantus,
Ir audrose nebuvo man baugu.

Daili tu man buvai kaip lelija,
Nyktas dienas užtvindė šiluma —
Ir aš tikėjau ta svaja
Ir šildžiausi pražydusia žiema...

Kiek ilgesio, kiek nuostabių sapnų
Sudegino ta saulė, ta giedra!
Apliejom sielvartą vynu,
Tikėjome, kad rudenio nėra!..

Ir toj giedroj tu man buvai viena —
Viena, kaip būna tik viena būtis...
Bet tu — negrižtanti diena,
Sunki ir neįspėjama mintis...
(Iš "Dainos ir sapnai")

Sonetas

APIE ŠYPSENA

Lyg pavasarinio vėjo padvelkimas,
Lyg buvimo nesapnuota ir nelaukta dovana —
Mano širdį kaip nektaras atgaivino
Monaliziška tavoji šypsena...

Tarsi neregys toj šypsenoj graibausi —
Daugelį nežinomųjų dengia nežinia...
Argi negalėtum pakuždėti man į ausį —
Ką sapnuoji, ką mąstai apie mane?..

Laiko liūne susitiko mūsų sielos.
Ir tokia jauna, tokia kaitri dangaus diena!..
Bet žmogaus širdy dvejonė nesiliauna šelus —
Laiko liūne skamba skausmo aimana...

Tarpe moterų gudrių, klastingų ir dorų —
Tavo šypsena aš šildausi kaip nektaru...
(Iš "Dainos ir sapnai").

VAKARAS

Su debesim atplaukia vakaras į pirkį,
O kas anapus vakaro — ar tu žinai?
Praeina žmonės, nuovargy ir prakaitė
sumirke,
Žaliuoju Nemunu nusiiria laivai...

Tamsoj, baugioj tamsoj visi panyra:
Ir saulė, ir žmogus, ir upių mėlynė krantai —
Varnai sudrumsčia girių erdvę tyrą,
Kodėl, dangau, kodėl, mėlyne, dar
nesiblaivai?

Yra knyga. Ir knygą tą regėjom:
Kiekvieno ten pradžia ir pabaiga.
Žydriųjų kūdrų gulbėm ir aukšties tarėjam
Ten gali parašyt: "Per puikūs tapote staiga!"

Ir taip, o rausvagali dobilėli,
Palinksi tu po dalgio ašmenim...
Tačiau ne vieną kart Aušrinė kėlė
Ir ne viena žolė prasikalė ties kelio
akmenim...

Prie vario vartų, prie tų deimanto langelių
Ir vėl atgis vaiski laukų gėlė...
Vadinsim ją tikru vardu, gražiausiu tarp
žolelių,
Jinai — senoj pily per amžius budinti tėvų
vėlė...
(Iš "Laivai palaužtom burėm", 1945).

BUVIMO NIEKAD NE GANA

Antanui Gustaičiui

Kaip žvaigždės prarajon mūs metai krinta,
Nubėga vasara, kaip stirna šokdama,
Ir mes vis brendame į tą būties slaptų supintą
labirintą,
Negirdim, kaip jaunystė miršta, lyg našlaitė
verkdama.

Nors godos puola į nedalios ugnį,
Nors džiaugsmas — tai šalta vargonų
aimana,
Nors viltys lyg plaštakės klysta į nakties
klidėjimą bedugnį, —
Tos meilės ir tos meilės širdžiai niekad,
niekad ne gana...

Ir puolame į karštą laiko upę,
Buvimo medų geriam pilnu ąsočiu! —
Pakrantėj šūkajam lyg juodvarniai, į ažuolus
nutūpę,
Nerandame, neradom ir nerasime širdžių
sočių..

Kaip žvaigždės prarajon mūs metai krinta,
Nubėga vasara, kaip stirna šokdama,
Ir mes vis brendame į tą būties slaptų supintą
labirintą
Negirdim, kaip jaunystė miršta, lyg našlaitė
verkdama.
(Iš "Aukos taurė" 1962 m.).

Iš Rubajatų (1978 m.)

*

Tavo žemių krantai — grobikų pritvinę:
Jie teršia ir trempia amžiną tėvų nakvynę!
O, kokių gerų kaimynų šilumoj tu gyveni,
Be atvangos apvagiama, apgrobiama Tėvyne!

*

Nedaugel mum dienų gyvent paskirta —
Jaunatvėje už lango blėsta lelija ir mirta! —
Tad lenk, o Broli, ligi dugno vyno ir pagundų
saiką —
Teišveža tave į Ten nuo laimės girtą!

*

O, tie pinigai, vargdienių ir turtuolių pinigai!
Pamilo juos ir mylimi, ir tolimi draugai! —
Už pinigą parduodam brolių, seserį ir sielą,
Į auksą pamirkyti saldūs net ir patriotiniai
vargai!

*

Bičiuli, man gerokai nesmagu jau į tave
žiūrėti:
Tu vis bandai pripilti vandens į rėtį!..
O galgi tu ir ne visai beprotiškai darai —
Nebloga viltį ir svajonę šiam gyvenime turėti!

*

Atskrido atvirukas man su Vilniaus Katedra
šlovinga,
O čia už lango šalta, lyja, sninga...
Ir ėmė kaist širdis sugrįžus į vaikystės miestą,
Ir nutvieskė bejausmę prieblandą šviesa
džiaugsminga!

*

Juokai, nešvankūs ir vaiduokliniai juokai,
Kai tu, Stasy, taip užgausiai apie gyvenimą
sakai! —
Tyra širdis, tyra svaja, melu neapžolėta meilė
Tik čia į Eldoradą bėgantys žmogaus takai!

*

Ateina vasara, ateina ir žiema, —
Ateina ir viešnia nemylima...
Sudėkim džiaugsmo trupinius į ryšulėlį —
Kelionė bus iš tikro tolima!..

Ir vėl pasaka iš pradžios. Ir vokiečiai pradėjo gabenti į savo kraštą ne tik turta, bet ir žmones iš Lietuvos: tai darbams, tai areštuotus, tai į kariuomenę... Užkampių gyventojai mažiau tepajuto grėsmės, bet miestų ir miestelių gyventojams reikėjo visaip sukiotis, kad galėtų gyventi nekliudomi. Didžiausias pavojus buvo jaunimui. Aukštosios mokyklos buvo uždarytos.

Su Rusija nebuvo jokio ryšio, niekas neturėjo jokių žinių nei apie išvežtuosius, nei apie pabėgusius iš Lietuvos. Kur ne kur girdėjosi, per stebuklą ištrūkusių, atsiliepimai, — jie buvo siaubingi. Grįžo profesorius Ignas Končius, pabėgęs iš žudynių. Ir daugiau pasigirdo likusių, bet žuvusių buvo daug daugiau. Vis daugiau buvo skelbiama oficialių žinių apie žudynes, bolševikų įvykdytas, besitraukiant iš Lietuvos. Patys būdami pavojuje, dar mėgavosi kraujo kerštu, kaip kokie plėšrūs žvėrys. Ne be reikalo žmonės tų išvežtųjų gailėjosi kaip mirusių. Nežinia kaip sekėsi ir tiems, kurie patys išbėgo. Karo metu visur gyventojų aprūpinimas pasidaro sunkus, o Rusijoje ir taikos metu buvo netvarka, kaip perverstoj dainoj: „mūsų liaudis visa, apiplyšus, basa, apie sviestą nėra ko nė galvoti...“

Ir čia, kaip žmonės sako, buvo — ne pyragai. Motina su Petrute sunkiai vertėsi. Neturėjo nei giminių, nei draugų, norinčių joms padėti. Ne kartą girdėdavo ir priekaištų už Tada. Ką gali žinoti ką žmonės prikalba negirdint. Jautė, kad daugelis kreivai žiūri į jų namelį, be užuojautos likusioms vienišoms moterims, be stipresnės globos. Ir Petrutė jautėsi ne per daug galinti smarkauti prieš savo šeimnininką. Dirbo, kaip žmonės sako, širdį aplaužusi, kaip ir pirma prieš tą nemalonų pasikalbėjimą. Sekmadieniais nueidavo į bažnyčią, aplankydavo motiną su dukrele. Motina ėmėsi visokių darbų į namus: mezgė, verpė, skalbė. Išėiti iš namų negalėjo dėl mergaitės.

* * *

Po Naujų Metų Petrutė parėjo namo, nors šeimnininkas prašė pasilikti, žadėjo ir daugiau mokėti.

Reikėjo žvalgytis kitos tarnybos kaime, nes maisto reikalai vis sunkėjo, ypač miestuose ir miesteliuose. Be ryšių su kaimu sunku buvo išsiversti. Kaip gera ir stipri darbininkė, Petrutė norėjo rasti stambesnę ūkį, kur gerai mokėtų už darbą ir ne pinigais, nes pinigai tiek tešildė, kiek maisto kortelių išpirkimas. O motina už darbą gaudavo daugiausia pinigais. Veikė juodoji rinka, kur buvo prekiaujama daiktais, — mainų prekyba.

Elena Juciūtė

AŽUOLYNĖLIS

*Epochinis romanas
(Ištrauka)*

Pasiklausinęs pas žmones, pasitaikė nebloga vietas — stambesnis ūkis, tik nearti — apie 10 km. kelio. Ką padarysi, kur taip rasi, kad viskas būtų ir gerai mokėtų už darbą. Tarpininkai garantavo abiem pusėm, ir greit pavyko susitarti. Šeimnininkai Mikšiai norėjo stiprios darbininkės, kuri niekur nebėgiotų, nė su kuo nedraugautų. Petrutė šiuo metu atitiko jų pageidavimus. Jai niekas daugiau nerūpėjo, tik uždirbti dukrelei ir motinai pragyvenimą. Nesiderėjo daug ko sau, tik bulvių pasėlio, grūdų, maisto produktų, karvei šieno. Drabužių krautuvės buvo tuščios, žmonės tenkinosi senais, persiuvinėję, perdirbinėję, kombinavo. Užteks senų, gal nebeilgai tas karas tęsis?.. Darbui drabužių duos, o puoštis — nereikia: Antano nebėra, kitas nereikalingas.

* * *

Atvažiuodamas parsivežti, Mikšys nepamiršo ir „kiškio pyrago“. Motinai atrodė, kad duktė pateko pas gerus žmones. Iš pasikalbėjimo nusprendė, kad gerai pataikyta. Kad ir neateis dažnai, tai nieko. Gal ir geriau, kad arti nebus. Vokiečiai jau „žvejojo“ po miestelių jaunas merginas. Žmonės kalbėjo, kad į Vokietiją veža darbams. Iš ūkio darbininkų neims, ir jiems rūpi, kad ūkininkai daugiau visko užaugintų.

— Nesirūpink, mama, dažnai neatvažiuos, bet neprapuls. Jei mums įtikis, mes nesisimulkin- sim, ir jums bus geriau... O kur ta duktė, bent parodykit...

Motina nuėjo į kambariuką ir atvedė mergaitę. Mikšys paglostė:

— Visos trys jūs panašios, tik nevienodo dydžio. Bagota mergaitė — dvi mamos turi... Kad ir viena išvažiuos, kita dar liks...

— Atpratus jau ji nuo tos išvažiuojančios mamos, ne per daug pasigenda, — tik tiek, kad pyrago atveža... Prašau sėsti, ko ji susiruoš, arbatos išgersim, — traukė kėdę motina.

— Ačiū, ilgai nesisvečiuosiu, paskubėkit, tolimes kelias, sutems...

* * *

Šyvukas neraginas liuksėjo namų link suvažinėtu rogių keliu. Bepradedant temti, jau įsuko į kiemą.

Petrutei pirmiausia metėsi į akis gandrulis ant trobesio stogo.

— Tai ir jūs gandrą turit, kaip pas Kliūdžius, kur tarnavau?

— O kaipgi, iš kur gautume vaikų, jei gandro neturėtume, — nusijuokė šeimnininkas.

Petrutė nusišypsojo ir nieko neatsakė.

Didelis šuva tampėsi pririštas ir skardžiai lojo, — gražus, vilkinis, o kitas, mažesnis, palaidas atbėgo, vizgindamas uodega.

— Nebijok, tas nieko nedarys, kai aš čia pat.

Jaunas vaikinys išėjo iš trobos ir, linktelėjęs Petrutei, ėmėsi rūpintis arklio nukinkymu, neprataręs nė žodžio.

Viduje šeimnininkė kraustė nuo stalo smulkius daiktus, valė stalą.

— Labas, labas, — atsakė į Petrutės pasisveikinimą, — siuvau, lopiau, tai apsikroviau... Prašau, nusivilkit, sėskit, greit bus vakarienė, išalkot, pavargot, ar nesusalot?

— Ne, nesusalom, nešalta lauke, — atsiliepė šeimnininkas.

— Sėsk čia už stalo, būk namiškė iš karto, nėra ko svetintis, mes visi — mūsų... Ateis sūnus, ir būsim visi. Vasarą darbymety padienių pasisamdome... Bėgu vakarienės ruošti, ugnis jau dega.

Greitai pakvipo kepami lašiniai, girdėjosi kiaušienės plakimas, netrukus ir pati šeimnininkė pasirodė su balta linine staltiese:

— Tėvai, paraikyk duonos, va, į lėkštę.

Greit uždengusi stalą, atnešė lėkštes, šakutes, peilius, puodukus. Netrukus kava ir kiaušienė garavo ant stalo. Visi valgė, vienas kitą paragindami.

Petrutė jautėsi, kaip į tėviškę atvažiavusi. Gal Kliūdžių prisiminimas ją taip nuteikė. Pripratusi prie jų. Ir šie atrodo panašūs, gal toki pat ir bus...

— Kaip jums pasisekė išsisaugoti to išvežimo? Ar jūsų nekabino? — paklausė Petrutė.

— Kur ten nekabins. Išbėgė buvom, rugiuose lindėjom, pagiry... Mums buvo pranešta, kad pasišalintume. Turėjome gerą žmogų valsčiuje.

— Kad ir valsčiuje ne visi žinojo kas bus, ne visiems patikėjo, juk baisiausia paslaptis...

— Viską buvo užrakinę. Kai grįžome, durys buvo išplėstos, apdaužytos, bet nieko nepaimta. Aišku — ne vagys buvo... Prietemoj pareidavau gyvulių pašerti, karvių pamelžti. Buvau maniusi pasilikti, ir gerai, kad nepasilikau. Mums nepasakė tikrai, kas bus, manėm vyrus areštuos, o kad taip griebis visus, niekam nė į galvą neatėjo. Iki šiol to nebuvo. Jei būtų radę, mane vieną būtų išvežę. Viena bijojau pasilikti, tai ir išėjau kartu. Dievas žino, kur dabar tie išvežtieji, ar bent gyvi tebėra?..

— Neduok Dieve, baisu buvo žiūrėti, gaila žmonių... Žinojom, kad mūsų neveš, bet verkėm dėl kitų, — aiškino Petrutė.

— Kalba, kad visus būtų išvežę, ir bagotus ir nebagotus, jeigu karas nebūtų sutrukęs.

— Dievas žino, kas būtų buvę, bet jau ir to užtenka, kas buvo, — visi tebeverkia.

— Ką čia besakyti, tūkstančius išgrobė pačių geriausių žmonių. Nei Dievo nebijo, nei velnio, savo daro ir gana. Ale duoda jiems dabar Hitleris... Jei ne tie žydai, sakyčiau Dievas atsiuntė jį mūsų išgelbėjimui, bet kad tuos žydus taip išskerdė, tai jau čia nebe su Dievu eina...

Netrukus atėjo šeimininkas su sūnum. Dar pasikalbėję išsiskirstė poilsio. Petrutė paguldė alkieriuje. Sūnus turėjo savo kambarį kitame namo gale.

— Vasarą keliam anksti, o žiemą ilgiau pamiegam. Pajusi, kad pradėsim baladotis atsikėlę. Tai labanakt... — šeimininkė išėjo.

* * *

Žiemos metu visos kaimo sodybos panašios — po sniegu nė stogų nematyti. Mikšių namas — didelis, dviem galais, medinis, kaip ir kitų ūkininkų, su "žirgeliais" ant stogo, su išpjaustytom širdim langinėse ir išpjaustytais, išraitytais ornamentais virš langų. Nors nebe pirmos jaunystė, bet dar pagyvenamas, stogas — senas, šiaudinis. Prieangis sandarus, vadinamos "stiklinės gonkos" su pora laiptelių iš lauko. Kieme, šonu į "gonkas", atkreiptas aukštas medinis kryžius. Kiti trobesiai atrodė naujesni už gyvenamąjį namą. Tvartai ir jauja — plūktiniai iš molio, klėtis ir daržinė — mediniai. Prie visko dar du dideli rūšiai bulvėms ir kitoms daržovėms laikyti. Kieme — šulinys su svirtimi. Rytų pusėje, netoli nuo trobos galo, eilėmis rikiuojasi didelio sodo vaismedžiai. Iš trijų pusių sodas apsodintas jau gerai paūgėjusiomis eglėmis. Ūkininkai mėgsta apsupti sodus eglėmis, kad jos užstotų vaismedžius žiemą nuo šaltų šiaurės ir rytų vėjų ir sniego pūgų. Į šiaurę nuo gyvenamojo namo, praėjus keliuką, prasižieda miškas, namiškių nuo seno vadinamas "Ažuolynėliu". Vardas, matyt, užsilikęs iš tų laikų, kai ažuolai dar buvo maži. Dabar jie buvo jau aukšti, išsišakoję, vešlūs, pragyvenę kelias dešimtis metų. Ažuolyną pasodinęs šeimininko tėvas Domininkas, tą ažuolynėli labiau mėgęs, kaip visą ūkį. Seneliui mirus, ažuolynas laikomas lyg kokia šventa vieta, surišta su senelio prisiminimais.

* * *

Susirinkdavo pas Mikšius jaunimas į savo daržą, o sekmadieniais į aikštę, skambėdavo dainos sutartinės, kaip ir visuose kaimuose, net ir tėvams būdavo linksma, ne tik Domukui.

Iš visų mergaičių Domukui labiau patikdavo Jonušį Steputė, kuri skardžiu balsu vesdavo dainas. Kai ji užtraukdavo "Ažuolėli, žalias medi, kodėl nežaliuojai, kur padėjai žalius lapus,

kodėl nežaliuojai?" — jam atrodydavo, kad ir ažuolai sušlamėdavo, lyg protestuodami. Ažuolėliai žali, vešlūs...

Dainuodavo jie ir kitą gražią dainą "Tūkstantis žingsnelių nuo mano namelių, kada aš nueisiu pas savo mergele?"... Domukui nepatikdavo paskutinis posmelis, atrodė, kad jam taikomas. Ši posmelį jis nutylėdavo, akis nuleisdavo arba į šalį nusigriždavo, kad nesusidurtų su koku pašaiptu žvilgsniu. Kaip dilgėlės svilindavo žodžiai: "Ne dėl Dievo garbės einu į bažnyčią, savo merguželę, kad tik pamatyčiau..."

* * *

Artėjo Domukui kariuomenės tarnyba, bet dar prieš tai atėjo į Lietuvą kita kariuomenė — rusų, bolševikų Raudonoji armija. Taip ir liko jisai — be kariuomenės...

Netrukus iš Mikšių valdžia nusavino tris hektarus žemės ir atidavė mažžemiui. Atmatavo geresnę žemę, apsėtą rugiais. Ūkiui, be abejo didelis nuostolis, bet niekas nieko nesakė, vis tiek nieko nepadėtų. Tegu tik to užtenka...

"SIETYNŲ" leidykla

Į naują gyvenimą žengiančioje Lietuvoje, greta veikiančių šešių valstybinių leidyklų ("Minties", "Mokslo", "Šviesos", "Vagos", "Vyturio" ir Vyriausios enciklopedijos redakcijos), vis sparčiau ima kurtis komercinės knygų leidimo įstaigos. Jos, išvengdamos sovietų laikais išpūsto administracijos aparato, dažnai žymiai greičiau ir su mažesnėmis darbų sąnaudomis sugeba išleisti nemažą knygų, tuo prisidedamos prie kultūrinio lietuvių tautos atgimimo.

Šiuo metu Lietuvoje veikia daugiau nei šimtas tokių komerciniais pagrindais veikiančių nedidelių leidyklų. Vienos jų rengia menkavertes "geltonosios literatūros" knygukštes, kitos pateikia skaitytojams gana vertingų grožinės bei mokslinės literatūros kūrinių. Prie tokių leidybinių organizacijų reikėtų priskirti ir kultūros susivienijimą "Sietynas".

Pirmąją knygą "Sietynas" išleido 1989 m. vasarą. Tai buvo neišpasakyta pasisekima Lietuvoje turėjusi Bernardo Brazdžionio "Poetijos pilnatis". Šios knygos šimtą tūkstančių egzempliorių Lietuvos skaitytojai išgraibstė per kelias dienas. Teko papildomai spausdinti dar dvidešimt penkis tūkstančius.

Sėkmingo debiuto paskatinti sietyniečiai praėjusiais metais išleido, fotografiniu būdu paruoštą, brolių Biržiškų literatūros tri-tomį "Aleksandryna" bei "Lietuvos albumą". Lygiagrečiai pasirodė "Lietuvių tautinio atgimimo istorijos studijų" knyga, žurnalas-almanachas "Sietynas", kiti įvairūs smulkesni leidiniai.

Paskutiniu metu "Sietynas" išleido Romo Adomavičiaus parengtą Maironio raštų bibliografiją; čekagiečio Algirdo Statkevičiaus filo-

Poetas Pr. Lembertas
Poet Pranas Lembertas

SUDIEV

*Tolėjo šniokšdamas garlaivis
Srauniąja Nemuno vaga,
O krantą glostanti vilnis
Sudiev pasakė man tada...*

*Skridai tolyn tu nuo manęs,
Tolyn nuo miesto bildesiu,
Skridai į kalnus, į gėles,
Kur taip malonu, taip ramu...*

*Lydėjau tave mintimi,
Nes greit akyse pranykai.
Lydėjau tave taip toli,
Kaip tu toli toli skridai.*

*Nurimo bangos ik vienai,
Tik blaškės siela nerami,
Kalbėjo jai žali šlaitai:
— Pasaulis tavo jau toli...*

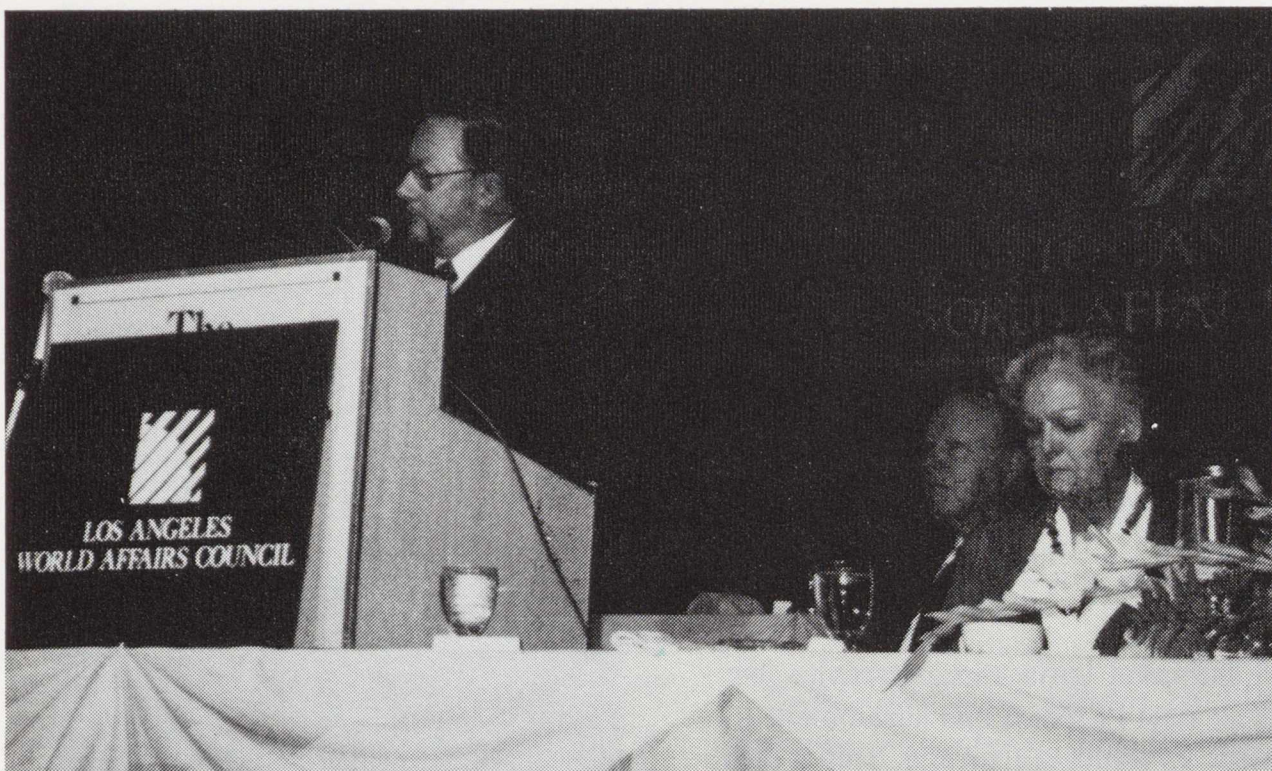
"Tau, sesute" dainos autoriui poetui Pr. Lembertui, prieš 15 metų išskeliavusiam į Amžinybę prisiminti. Vienas iš pirmųjų jo eilėraščių.

sofinių apmastytų knyga "Gamtos dėsniai, kultūra ir mes", Australijos lietuvių rašytojų antologiją "Po pietų kryžiumi" ir kt.

Šiuo metu "Sietyno" leidybinė organizacija ruošia keletą naujų knygų, skatinančių lietuvių tautinį bei dvasinį atgimimą.

Lankydamiesi ilgesnį laiką Čikagoje ir trumpiau Los Angeles mieste "Sietyno" atstovai (dir. A. Seikelis ir V. Užtupas) susipažino su lietuvių išeivių kultūrinėmis įstaigomis, literatūros žmonėmis, rodė video filmus iš paskutinių įvykių Lietuvoje ir susitarė dėl naujų išeivijos knygų išleidimo Lietuvoje. Dalis "Sietyno" leidinių bus siunčiama užsienyje gyvenantiems lietuviams, o dauguma jų — platinama Lietuvoje.

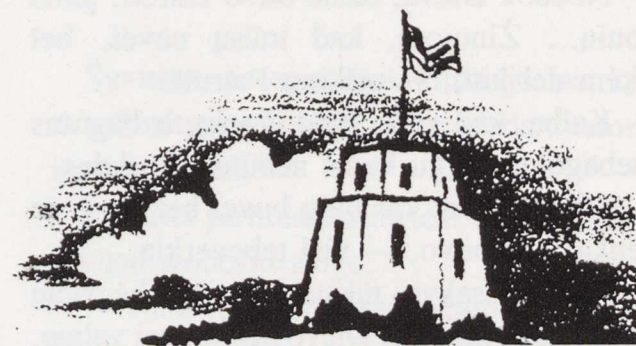
(V. U.)

Prez. V. Landsbergis kalba Los Angeles World Affairs Tarybos parengimo metu. Dešinėje G. Landsbergienė.

President Vytautas Landsbergis speaking at a Los Angeles World Affairs Council meeting. At right is Grazina Landsbergis.

Photo by Valerija Baltušienė

LIETUVOS PREZIDENTO VYTAUTO LANDSBERGIO VIZITAS

Vienas iš veikliausių Los Angeles L.B. pirmininkų E. Kulikauskas iš prez. V. Landsbergio priima dovaną — Vilniaus miesto paveikslą.

E. Kulikauskas (at left), one of the most active Lithuanian Community chairmen, with a picture of Vilnius, a gift from President Landsbergis (at right).

Photo by Valerija Baltušienė

Prezidentas V. Landsbergis įteikia Lietuvos gamtovaizdžio paveikslą Santa Monikos kolegijos vadovybei B. S. Boyle ir dr. Richard Moore.

President Vytautas Landsbergis presenting a picture of a Lithuanian scene to B. S. Boyle (center) and Dr. Richard Moore of Santa Monica College.

Photo by Valerija Baltušienė

Arizonos L.B. pirm. A. Petrulienė (Šv. Kazimiero parapijos salėje) prez. V. Landsbergiui įteikia originalią Arizonos indėnų fleitą.

A. Petrulis, chairwoman of the Arizona Lithuanian Community, presents an Arizona Indian flute to President Landsbergis at St. Casimir's parish hall in Los Angeles.

Photo by Valerija Baltušienė

LOS ANGELES

1991 m.

Prezidentas V. Landsbergis lankosi Pietinės Kalifornijos Lietuvių Veiklos Centre, apie kurio veiklą aiškina Centro pirm. Z. Viskanta.

President Vytautas Landsbergis (at right) visiting the Southern California Lithuanian Action Center. Explaining the activities of the Center is Z. Viskanta, Chairman of the Center.

Lietuvos prez. V. Landsbergis L. A. Lietuvių Tautiniuose Namuose su Lietuvos gen. konsulu Kalifornijoje Vyt. Čekanausku. Kairėje G. Landsbergienė ir jos giminaitis K. Bandzevičius.

President Vytautas Landsbergis with Vytas Čekanauskas, the Lithuanian Consul General in Los Angeles, at the Los Angeles Lithuanian Cultural Center. Mrs. G. Landsbergis and her relative K. Bandzevičius (at the left).

Photo by Valerija Baltušienė

Pietų metu Santa Monikoje, E. ir J. Sinkių namuose. Iš k.: G. Landsbergienė, prez. V. Landsbergis, J. Sinkienė, Rūta Lee. Stovi šeimininkų vaikai.

A dinner at the Sinkis home in Santa Monica, CA. Seated, from the l.: G. Landsbergis, President V. Landsbergis, J. Sinkis (the hostess), and Ruta Lee. Standing, a grandson of Mr. and Mrs. Sinkis.

Photo by S. Kvečas

ENGLISH SECTION

WEDDING IN THE ANTHILL

One day Little Bee and Mrs. Ladybug received an invitation from the anthill to attend the wedding of the ant princesses.

Weddings of ant princesses took place once a year on the longest and most beautiful day of the summer. On this day a hundred or so of the young princesses would leave their native anthill and set out on a long and arduous journey into the unknown. Their goal was to found somewhere a new anthill.

This was a very difficult task and each year only a few of the many princesses succeeded in actually accomplishing it. To start a new anthill from scratch was like trying to build a house in the wilderness without the proper tools. Most of the young princesses perished on the way. This is why the wedding was such an important event in the ant city. It was in fact their only holiday and absolutely everyone in the anthill took part in the celebration.

When Little Bee and Mrs. Ladybug arrived at the anthill, the festivities were already well under way. The winged brides and bridegrooms were dancing their wedding dance to the music

by V. Tamulaitis

of an impressive orchestra. The wild bees played the trumpets and the maybugs produced a heavy metal beat by flapping their metallic wings. The music was absolutely splendid. It could be heard in almost every corner of the orchard.

While the brides and bridegrooms danced in the air, the ants on the ground were getting ready to drink their toast to the success of the journey and the creation of new ant colonies. They were lugging heavy wine bottles from the cellar, holding these bottles tightly between their powerful jaws. Two ants with such loads walked up to Little Bee and Mrs. Ladybug.

"Let's drink to the happiness of our young brides and to the success of the new cities," said the ants, placing the bottles before their guests. Little Bee looked at her bottle and discovered to her amazement that these were not ordinary wine bottles but small reddish-

yellow insects which happened to be shaped like a bottle. Attached to their backs was a small barrel and from each barrel extended a tiny tube. On the tip of what looked like a regular bottle neck Little Bee recognized a tiny black nose and black whiskers.

"The wine which we brought you is the oldest and best we have," continued the ants. "It was made from the nectar of wild strawberries and from dew drops on blueberry leaves... We save it for our very special guests!"

With these words the ants bent over their barrels and grabbed the tiny tubes with their mouths as if they were drinking straws. Little Bee politely followed the example of her hostesses. She took a long sip through the tube.

"Long live the brides," she exclaimed.

The wine was incredibly delicious and quickly went to her head.

After the toasts, the celebration continued in full swing. Ants were dancing everywhere she looked. They danced by running together in big circles and lolling their heads. Some were still sipping on their straws but for the most part

The Bee-Hives are traditional in Lithuania.

Bičių aviliai Lietuvos sodyboje.

the barrels were empty and lay around unattended. The ants which had brought them up had forgotten about them and the "bottles" were now angrily yelling at the ants and demanding to be taken back to the cellar immediately. Some of them had even managed to climb on top of the ants.

"You have drunk our wine and now you must take us back!" they shouted. "You know that we have no eyes and must be in the dark!"

Little Bee decided to be friendly to her own "bottle".

"Your wine is very delicious," she said. "How do you make it so?"

"Very much like you bees make your honey," replied the "bottle" cheerfully.

"The ants bring the sugar from the blossoms and dew drops from the leaves. They pour everything into our barrels and we add to it the necessary ingredients. After a few days the wine begins to acquire its special taste. But to make it really good we need several weeks. If you liked it so much, why don't you have some more?"

Little Bee hesitated.

"It tastes heavenly," she agreed, "but I feel a little dizzy as it is and I don't want to become sick."

"You needn't worry," reassured the "bottle". "Our barrels are small and our wine is good. It won't harm you. The ants know it too. That's why they take such good care of us and our children. They know that they need us and that they can trust us. We are their friends and wish them well. But there are other wine makers who don't."

Little Bee looked puzzled.

"There are other wine makers whose wine is dangerous and debilitating like a narcotic," explained the "bottle". "They use it to drug the ants and then invade and destroy their cities. They are bigger than we are and they have longer whiskers and larger barrels. They come to the anthill to pick up the garbage and use some of it for their wine, which they offer freely to everyone. Their wine is strong and toxic. It is also addictive. The ants want more and more of it and they drink until they space out. Then the wine maker drags his victim into a dark corner and bites off its head. The other ants are so high that they don't even realize what is happening. When the invaders move into an anthill, the anthill is doomed. The duped ants begin to feed the children of the invaders and get drugged and killed in greater and greater numbers. In this way an entire ant city can die out."

"Your story is very sad and very frightening," said Little Bee after a pause. "I will remember it and tell it to others. But now I see that the festivities are ending and Mrs. Ladybug is ready to leave. Let me see to it that you are safely taken back to the cellar and then say good-bye."

It was late when Little Bee and Mrs.

CONGRESSIONAL ACTION REGARDING LITHUANIA

The House of Representatives has two resolutions which Lithuanian-Americans need to strongly urge their congressional representative to co-sponsor.

A. House Resolution 142, which calls on the White House to "immediately recognize the government of the Republic of Lithuania de facto and issue a statement to that effect." The resolution also recommends that the U.S. government upgrade the status of the Lithuanian legation in Washington, DC to that of an embassy; establish official U.S. government representation; create information centers in major Lithuanian cities; pursue forms of direct financial assistance and establish a Baltic Bank for Reconstruction and Development to help rebuild the Lithuanian, Latvian and Estonian economies.

B) House Resolution 143, which is limited to the call for U.S. recognition of the Lithuanian government.

Both were introduced by:
Congressman Don Ritter
2202 Rayburn House Office Building
Washington DC, 20515
(p) 202-225-6411
(f) 202-225-5248

Original Co-Sponsors:
Dana Rohrabacher (R-CA-42)
Tom Lantos (D-CA-11)
John Edward Porter (R-IL-10)
Bill McCollum (R-FL-5)
Edward Feighan (D-OH-19)
Dennis Hertel (D-MI-14)

Please write or call Congressman Ritter and the Co-Sponsors thanking them for their support. Call your congressional representative urging them to co-sponsor both versions of Congressman Ritter's bill.

The following are excerpts from HR 142:
...The statehood and Government of the Republic of Lithuania were recognized, de facto, by Germany, Norway, Finland, France and Poland in 1919 and 1920 at a time when Lithuanian territory was effectively occupied by hostile foreign military forces;...

The United States maintained a Commissioner in the Baltic states from 1919 to 1922, with the title of Minister, at a time when the United States Government had not yet recognized the statehood of Estonia, Latvia, and Lithuania;...

Ladybug finally left the anthill. The wild bees were already playing their last song and the ants were waving their good-byes to the last ant princesses setting out on their mysterious journey into the unknown.

*Translated by
M. G. Slavenas*

There is no international legal impediment to the granting de facto recognition to the Government of the Republic of Lithuania in that recognition of a government constitutes primarily a political act;...

The United States Government has as a matter of diplomatic practice recognized numerous governments that have exercised less than full control over their state territory including the Governments of Poland, Norway, France, Belgium, the Netherlands, Greece, Yugoslavia, and Czechoslovakia (1940-1945), the Government of the Republic of China (1913-1979), the Government of the Republic of Panama (1988-1989), and the Government of Kuwait (1990-1991);...

URGENT ACTION NEEDED

On May 15th 1991, the U.S. Senate voted 70-28 in favor of Senator Bob Dole's Resolution 117 (S. Res. 117), which encourages President Bush to give \$1.5 billion additional agricultural credits to the USSR during fiscal year 1991.

Please write or call our California Senators to express your outrage of the passing of this resolution. **(Both voted in favor of this Resolution!)**

Senator John Seymour
361 Senate Dirksen Office Bldg.
Washington DC, 20510
(p) 202-224-3841
(f) 202-224-6031.

Senator Alan Cranston
112 Senate Hart Office Bldg.
Washington, DC, 20510
(p) 202-224-3553
(f) 202-224-8128

In the House of Representatives we will be facing a fight over agricultural credits for the USSR if Congressman Bereuter (R-NE) manages to bring to the floor H. Res. 154, a copy of Senator Dole's S. Res. 117. You can call your congressional representative now to urge no aid or benefits for the USSR.

Congressman Donald Reigle of Michigan has introduced **Senate Resolution 119**, which calls for both recognition of Lithuania's government and proposes wide-scale U. S. technical and economic support for Lithuania.

We must now urge our senators to vote for S. Res. 119 and other measures to undo some of the damage of this vote.

Pianistė Gražina Landsbergienė po koncerto Los Angeles lietuviams, bal. 21 d. 1991.

Pianist Gražina Landsbergis after the concert in Los Angeles, April 21, 1991.

Photo by Valerija Baltušienė

Councilman Hal Bernson, rezoliucijos co-autorius, įteikia Gražinai Landsbergienei Los Angeles — Kauno miestų seserystės dokumentą-rezoliuciją, 1991 m. gegužės 10 d.

Los Angeles City Councilman Hal Bernson (co-author of the resolution), presenting Gražina Landsbergis the Sister City Proclamation between Los Angeles and Kaunas. May 10, 1991.

Photo by Valerija Baltušienė

Gražina Landsbergienė su Los Angeles burmistru Tom Bradley miesto rotušės salėje. Kairėje councilwoman iš Mesa, Arizonos, Joan Newth (lietuvių kilmės).

Lithuania's First Lady Gražina Landsbergis with Los Angeles Mayor Tom Bradley at City Hall. At left is a councilwoman from Mesa, Arizona, Joan Newth (of Lithuanian descent).

Photo by Valerija Baltušienė

GRAŽINA RUCYTE-LANDSBERGIENE, First Lady of the Republic of Lithuania, was born in Anyksciai, Lithuania. She entered the Kaunas Conservatory of Music in 1943. Unfortunately, her studies were cut-off due to the Soviet military occupation of Lithuania. After WWII, she was deported to Siberia with her family to the Baikal region. After returning to Lithuania, she completed Lithuania's State Conservatory of Music in 1959. Her instrument is the piano.

From 1959 to 1985, she worked at the Vilnius Opera and Ballet Theatre as Concert Meister, pianist and accompanist. During that period of her artistic career, she also traveled throughout the world accompanying soloists. Her tours accompanying soloists, chamber singers and choirs, have included Sweden, Australia, Czechoslovakia, Poland, Germany (formerly East), United States and various cities in the neighboring USSR. Many recordings have resulted.

Her repertoire includes music from the most ancient to the most modern international and Lithuanian composers, including most recently Olivier Messiaen's "Harawi" with Regina Maciute. Since 1986 she has taught at The Lithuanian State Conservatory in Vilnius, Lithuania. For herself and her husband, Prof. Vytautas Landsbergis, President of the Republic of Lithuania, music has been a central core in their lives for decades. Even with additional responsibilities in the re-emergence of the Independent Republic of Lithuania, the First Lady continues to be a working musician and teacher as her husband tends to matters of State.

She recently visited the U.S. and gave concerts in Los Angeles and Chicago and later accompanied her husband on his tour of the U. S.

— — — —

CSCE NOMINATES BALTIC PEOPLES FOR NOBEL PEACE PRIZE

On January 31, the U.S. Commission on Security and Cooperation in Europe (Helsinki Commission) has nominated the "peace and freedom loving peoples of Estonia, Latvia, and Lithuania" for the 1991 Nobel Peace Prize.

"Recent events have shown that the Baltic people's heroic, non-violent struggle for independence will not be easy," said Rep. Steny Hoyer (D-MD), chairman of the Commission. "But assuming that Soviet authorities still care about their image in the new world order, international pressure may be the most effective means of helping the Balts to regain their freedom."

"It is indeed ironic that the people who are most deserving of this year's peace prize are being oppressed by last year's winner," said Sen. Dennis DeConchini, co-chairman of the Commission. "The Nobel committee could send Mr. Gorbachev a strong message by giving this year's Nobel Prize to the Baltic peoples."

ELTA, Apr. 1991

SOVIET HUMAN RIGHTS VIOLATIONS IN LITHUANIA

(Excerpts from the Appeal to the United Nations Human Rights Commission Regarding Human Rights Violations Following Intensifying USSR Aggression in the Republic of Lithuania)

(continued from March issue)

IV. VIOLATIONS OF HUMAN RIGHTS

The USSR is grossly violating fundamental human rights of the Lithuanian people defined in the 1966 International Covenant On Civil and Political Rights. Civilians were killed during military attacks (violation of the Covenant, Article 6), civilians were shot dead, tortured, assaulted (violation of Article 7), they were arbitrarily detained and arrested (violation of Article 9). At the same time the Soviet troops violated the 1984 Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (violation of Articles 1 and 2). The freedom of expression of opinion of the Lithuanian people is grossly violated — the main mass media buildings of Lithuania were seized (violation of International Covenant On Civil and Political Rights, Article 19). The Soviet Union by all these actions also violated its obligations under the Final Act of the Copenhagen Conference and the Paris Charter For New Europe in which the freedom of expression of opinion, as well as the ban of arbitrary detention and arrest, cruel, inhuman or degrading treatment were again approved of.

The Soviet occupational army without any right has been recruiting conscripts by force, secretly takes them away from Lithuania and makes them forcefully serve. In 1990 24 young men were captured and taken away from Lithuania. 17 Lithuanian soldiers after they had refused to serve in the Soviet occupational army have been framed and sentenced.

The Republic of Lithuania is hindered to create her own national guard units.

The Soviet military brutally treat foreign reporters; their cameras are taken away or broken; they are detained often by military patrols.

A dictatorship, in seeking to preserve the occupation and colonial status of Lithuania as a part of the USSR using all political and military means available, commits major offenses against the spiritual culture of Lithuania. By rough estimates the damages done to the Republic of Lithuania on 11-13 January, 1991 when the Soviet troops plundered mass media buildings reach 36-38 million rubles.

The communist organizers of the Soviet military coup d'etat in Lithuania backed by the military are still running the national TV and radio networks. The Press Center seized by the military housed 14 Lithuanian newspaper and magazine offices and the printing plant in which almost all national Lithuanian periodicals were printed. 1500 journalists and printers lost their jobs. About 2000 journalists and technicians were thrown out of the Lithuanian Radio and TV Center. The main thing is that irreparable

ARGUMENTS FOR RECOGNITION OF INDEPENDENT LITHUANIA

By failing to grant diplomatic recognition to Lithuania after the Soviet-occupied nation had declared the restoration of its independence on March 11, 1990, the Western democracies have committed a political error. The arguments presented to justify the withholding of recognition usually focus on "undefined frontiers," the Lithuanian Government's "inability" to control its territory, the presence of Soviet troops on Lithuania's soil, etc. These arguments were addressed and found wanting in the "Memorandum in Support of the Request of the Republic of Estonia, the Republic of Latvia, and the Republic of Lithuania for Observer Status at the Conference on Security and Cooperation in Europe," which was presented to the CSCE member states in September 1990. A summary of the Memorandum follows. (Subtitles supplied.)

and inestimable damage has been inflicted upon Lithuanian culture, publication of books, magazines and newspapers, radio and TV programs. The press laws of the Republic of Lithuania are being ignored. The freedom of expression and speech of journalists, writers and composers is being violated: directors, writers and actors and other cultural workers are protesting the broadcasting (of videotape recordings, etc.) of their works on television and radio stations controlled by the Soviet military personnel, yet these protests are being ignored.

V. INCITEMENT OF NATIONAL DISCORD AMONG ETHNIC GROUPS

In the Soviet mass media ("Vremia" and "Pravda") news shows of January, as in previous ones, the Soviet army brutality against Lithuanian inhabitants was treated as a fight between supporters of Lithuanian sovereignty and reactionary forces faithful to the imperial policy of the Soviet Union. The anticonstitutional hostile to Lithuanian independence propaganda on the Lithuanian TV and radio seized by the military and on the Soviet military radio station should be treated as the CPSU incitement on the right of the Lithuanian people to impartial information. Slander, lies and misinformation are being used in order to create an illusion of national discord among Lithuanians, Russians and Poles. Besides, censorship has been imposed on the Soviet mass media. Misrepresentations of the Soviet aggression against the Republic of Lithuania is being spread in the Soviet Union and all over the world. People are being intimidated and misinformed in Lithuania and outside her borders. High tension is being created especially in Lithuania: this is being done not only by the Soviet mass media. Day and night tanks and armoured cars patrol the streets of Vilnius and other cities and create an atmosphere of danger to human lives. There have been cases when Soviet tanks crushed cars with people in them.

Definition and Criteria of 'State'

The Baltic states are "States" within the meaning of the term as used in Article 54 of the Final Recommendations of the Helsinki Consultations. The generally accepted definition of the term 'State' in international law was adopted in Article 1 of the 1933 Montevideo Convention on the Rights and Duties of States, 165 **League of Nations Treaty series** 19 (1933), which says in pertinent part:

"The State as a person of international law should possess the following qualifications: (a) a permanent population; (b) a defined territory; (c) government; and (d) capacity to enter into relations with other states."

1. With respect to criterion (a), Estonia, Latvia, and Lithuania have permanent populations, the Baltic peoples having occupied their current territories for nearly 4,000 years. The Government of the U.S.S.R. had attempted to forcibly depopulate the Baltic states by deporting more than 600,000 Baltic citizens to Soviet territories in Siberia and the Far East. At the same time, a large influx of non-indigenous Soviet citizens into the Baltic states had been orchestrated by Soviet planners intent upon diluting Baltic efforts to maintain ancient, cohesive, indigenous cultures. (Although these measures have greatly reduced the percentage of indigenous Baltic peoples, their cultures have survived.)

2. With respect to criterion (b), all three Baltic republics have defined territory recognized by the member states of the League of Nations after the Baltic states were admitted as members to the League in 1921. Most European member states of the League of Nations later subscribed to the terms of the Atlantic Charter of 1941, in which the signatory states agreed to restore to the inhabitants of Europe such "territories" and "sovereign rights" forcibly taken from them during the course of the Second World War.

Most significantly, the territories of Estonia, Latvia, and Lithuania were specifically described and recognized **de jure** by the Union of Soviet Socialist Republics in the Treaties of Peace concluded with Estonia, Latvia, and Lithuania in 1920 and registered with the League of Nations later that year. With the exception of President Mikhail Gorbachev of the U.S.S.R., who has been questioning the right of Lithuania to its present frontiers, no European state has questioned the territorial frontiers of the three Baltic states.

3. With respect to criterion (c), the Baltic states currently possess governments which were elected after multi-party political campaigns during the last days of Soviet-installed quisling regimes... Commencing with the March 11, 1990 declaration of the Lithuanian legislature re-establishing the independence lost by Lithuania in 1940 after Lithuania's invasion by the armed forces of the U.S.S.R., the three Baltic legislatures have elected Prime Ministers, Presidents, and councils of Ministers dedicated to the full reestablishment of Baltic independence and sovereignty on the basis of the **de jure** legal continuity of the Republics of Estonia, Latvia, and Lithuania founded in

1918. The Baltic states have successfully and openly refused to follow the directions of the Government of the U.S.S.R. Perhaps the clearest example of international recognition of the *de facto* existence of Baltic governments can be found in the resistance of the Lithuanian government to a full-scale economic blockade of Lithuania by the U.S.S.R. from April to July, 1990. During this period, the Republic of Lithuania's President and Prime Minister traveled to, and were received by, many member states of the CSCE, including the United States, Canada, Germany, Norway, Czechoslovakia, Poland, Denmark, Sweden, and the United Kingdom, in their search for international support and assistance for Lithuania.

4. With respect to criterion (d), the Baltic states have already established a twenty year history of successful capacity to enter into relations with other states. This fact is underscored by the remarks of the noted international legal scholar Hyde:

"...there must be a capacity to enter into relations with the outside world... Independence is not essential... The requisite personality, in the international sense, is seen when the entity claiming to be a State has in fact its own distinctive association with the members of the international society... which, howsoever concluded on its behalf, mark the existence of definite relationships between itself and other contracting parties..."

Legitimate 'States' Need Not Have Total Internal Control (Case of Israel)

While Soviet forces and secret police limit Baltic sovereignty, **under generally accepted principles of international law, a State need not have total or absolute control over all aspects of its internal political status in order to be an accepted member of the international family of nations. Nor must a State have absolute control over foreign military forces which may have illegally violated its sovereignty.** This fact was noted by Phillip Jessup, Deputy United States Representative in the Security Council (and later Justice of the International Court of Justice in the Hague), speaking before the Security Council on December 2, 1948, in connection with Israel's application for membership in the United Nations. Judge Jessup outlined the legal basis for supporting Israel's claim to statehood at a time when Israel was faced with massive armed attacks on its territory and internal Arab resistance to its declaration of independence. Judge Jessup argued:

"The Charter of the United Nations in Article 4 specifies that membership in the United Nations is open to... 'peace-loving states which accept the obligations contained in the present Charter and, in the judgement of the Organization, are able and willing to carry out these obligations'..."

"We are all aware that under the traditional definition of a state in international law all of the great writers have pointed to four qualifications:

"First: There must be a people.

"Second: There must be a territory.

"Third: There must be a government.

"Fourth: There must be a capacity to enter into relations with other states of the world.

"So far as the question of capacity to enter into relations with other states of the world is concerned, learned academic arguments can be and have been made to the effect that **we already have among the Members of the United Nations some political entities which do not possess full sovereign freedom to form their own international policy which traditionally has been considered characteristic of a state. We know, however, that neither at San Francisco nor subsequently has the United Nations considered that complete freedom to frame and manage one's own foreign policy was an essential requisite of United Nations' membership...**

"One does not find in the general classic treatment of this subject any insistence that the territory of a state must be exactly fixed by definite frontiers. We all know that historically many states have begun their existence with their frontiers unsettled. Let me take as one example my own country — the United States..."

Foreign Military Control & State Sovereignty (Germany)

A similar position has been taken by the Federal Republic of Germany. From the German perspective, a state may lose control of vast sections of its territory to foreign military occupation but at the same time not lose its sovereignty.

Thus, when faced with the establishment of the German Democratic Republic by the armed forces of the U.S.S.R. in 1954, the German Federal Republic declared:

"The Soviet declaration cannot, however, alter in any way the fact that **there is, was and will be only one German state, and that it is solely the government organs of the Federal Republic of Germany which today represents this German state which has never perished. Nor is this fact altered by the painful reality which is that German sovereignty cannot at present be exercised uniformly in all parts of Germany.**"

II Bundestag Stenografische Berichte (1954) 794 (emphasis supplied)

Clearly, impairment of Baltic sovereignty by the armed forces of the U.S.S.R. is no bar to recognition of the fact that the Baltic Republics are in fact sovereign European states entitled to participate in the CSCE. Among the CSCE members are States which lack effective control of their frontiers and which have none of the other classic attributes of sovereignty or independence, including a diplomatic corps or a separate monetary system.

Aggressors Cannot Derive 'Legal Rights' from 'Wrongful Acts'

There also exists a second legal foundation for their request, stemming from the ancient legal maxim fundamental to all jurisprudence,

A.P.P.L.E. (American Professional Partnership for Lithuanian Education)

The A.P.P.L.E. Manifesto

Lithuania today faces a host of critical problems, the legacy of a half century of systematic repression that coldly and deliberately attempted to extinguish the spirit and identity of a nation. There is one tool, a wedge that will break Lithuania free of Soviet domination, spiritually today, economically tomorrow, politically forever.

That tool is education.

The educational infrastructure of Lithuania is, today, in a shambles. The practice of the art and science of pedagogy is scarcely recognizable to Western eyes. They are looking to us for help.

A newly formed association, the American Professional Partnership for Lithuanian Education (A.P.P.L.E.) was founded in 1990 to develop the means to deliver that help, to provide Lithuanian educators and education administrators access to American resources as

ex inuria ius non oritur, which embodies the conception that legal rights should not arise from wrongful acts. Upon this fundamental maxim of jurisprudence is based the generally recognized proposition of international law that illegal seizure of territory, such as accomplished by the U.S.S.R. armed forces in 1940 in the Baltic states, shall not be recognized as valid. Pursuant to this norm of international law, the Baltic states' legal identity and continuity has been specifically recognized by most member states of the CSCE and by the Council of Europe in its 1986 report on the legal status of the Baltic states. Baltic diplomats are officially accredited today in representational or personal capacity in Canada, the United States, Australia, the United Kingdom, the Holy See, and France.

Illegal Foreign Occupation — No Bar to Membership in International Organizations (Case of Namibia)

The fact that illegal foreign occupation of a peaceful neighbor state should not bar its inhabitants from membership in international organizations is underscored by the 1979 decision of the International Labor Organization to admit Namibia as a member in spite of the fact that Namibia was, at the time, under South African occupation.

In its decision, the ILO Selection Committee declared, among others:

"Considering that an application for membership in terms of Article I is prevented only by illegal occupation of Namibia by South Africa, **the illegal nature of this occupation** having been confirmed by the International Court of Justice in its Advisory Opinion of 21 July 1971.

"Affirming that the International Labour Organization **is not prepared to allow the legitimate rights of the Namibian people to be frustrated by the illegal actions of South Africa.**

"Decides to admit Namibia to membership in the Organization..." *ELTA Apr. 1991*

they build a new educational system. Members include students, teachers, administrators, and others outside the education establishment, all of whom want to help make a difference, today, in Lithuania.

Another particularly important part of A.P.P.L.E.'s mission is to reach out beyond the community of Lithuanian-Americans, to give other interested professionals a means to keep informed and participate in the education evolution underway in Eastern Europe.

The Charge

The inspiration for the founding of A.P.P.L.E. came from a series of conversations with Darius Kuolys, the Minister of Culture and Education of Lithuania, who visited America in September 1990. Upon his return to Vilnius, Mr. Kuolys sent a FAX, translated here into English:

"The de-Sovietization of our educational system, the renewal of humanist and democratic principles, the creation of curricula appropriate to modern standards of science and culture — these are only part of the tasks facing our nation and requiring immediate attention.

"The accumulation of experience in democratic countries would assist us immensely in the reorganization of Lithuania's education system.

"Inviting your assistance, we propose a program of 'American Teachers for Lithuanian Schools,' as follows:

"1. We are pleased to invite educators from the West to participate in a series of professional development seminars for Lithuanian teachers, to be held in Vilnius in the summer of 1991. We hope they may share their expertise and acquaint our teachers with the latest methodologies and techniques.

"2. We invite teachers of foreign languages and other subjects to teach in our schools or in our children's summer camps.

"3. Lithuania is most in need of advisors, consultants and experts in all education fields (including preschool institutions, special education, methods of dealing with delinquent children, and general school administration). We would also welcome school psychologists and sociologists.

"4. We would be most grateful for any textbooks, literature regarding education theory and methods, and the teaching of foreign languages."

A.P.P.L.E. was founded to respond to this request from Lithuania, and to provide an organizational channel to respond to other ideas and opportunities developed here in America.

The project coordinator in Lithuania, Audrys Antanaitis, writes:

"The Lithuanian school system is currently undergoing an upheaval; any assistance of any nature will be gratefully received... Our children, students and teachers need this project, as does our entire educational system, just now beginning to feel its way out of the current morass.

"I hope and expect that this project won't be one-sided, but will benefit those American educators who donate their time and energy.

USBF RECEIVES \$50,000 GRANT FROM THE PEW CHARITABLE TRUSTS FOR BALTIC MUNICIPAL MANAGEMENT PROGRAMS

The Board of Directors of the **Pew Charitable Trusts** has voted to award a \$50,000 grant to the U.S.-Baltic Foundation for management training programs for Baltic municipal officials. The Foundation's President, Linas Kojelis, upon learning of the award, stated, "The Foundation is proud to receive this generous grant from the Pew Charitable Trusts. It will be used to help newly elected and future Baltic officials begin the difficult job of reforming and restructuring their local governments to better serve the needs of their citizens through democratization and better management."

The following are current USBF Programs in Progress:

1. Public Health Statistics Project: To investigate current status of health statistics management in the Baltic States, and make recommendations for reforms. Target date — summer 1991.

2. Baltic Journalist Training Project: Internships with U.S. newspapers for Baltic journalists. Coordinated with the National Newspaper Association. Target date — summer 1991.

3. U.S. — Baltic Classroom: Establishment of tele-optic, long distance education link between U.C.L.A. and the University of Latvia (Riga) and the Vytautas Magnus University (Kaunas). Target date — fall 1991.

4. Public Health Information Project: Public health brochures on topics ranging from alcoholism to pre-natal care will be drafted, translated into Baltic languages, printed and distributed through schools and work places. Target date — fall 1991.

5. English Language Program: Thirty-six English language teachers will be recruited to teach in Estonia, Latvia and Lithuania. Target date — winter 1992.

For further information, contact: USBF, 1717 Massachusetts Avenue, N. W., Suite 601, Washington, D.C. 20036, tel. 202/986-0380, fax 202/234-8130, telex 1561787 USBF.

"The teaching of educational methods will help Lithuania catch up with the rest of the world's civilized nations, to begin leading a normal life. If, for long decades, emigres kept alive the question of Lithuania's political existence, now the time has come to combine our efforts toward the spiritual and cultural rebirth of the Lithuanian nation and state."

For further information, contact:

American Professional Partnership for Lithuanian Education

P.O. BOX 1370, West Hartford, CT 06107. Tel.: (203) 521-7057. FAX (203) 521-7018. (From A.P.P.L.E. Report to the Corps, Jan., 1991)

Inž. V. Vidugiris sveikina Lenkijos prezidentą Lech Walesą prašydamas padėti Lietuvai kovoje už nepriklausomybę, privačiame priėmime Beverly Hills, CA.

Vytautas Vidugiris greets the President of Poland Lech Walesa and asks for his help for Lithuania in its struggle to obtain full independence, at a private reception in Beverly Hills, California.

Remarks by

VICTOR VIDUGIRIS, State Chairman California Republican Heritage Groups Council, at the Reception for Lech Walesa, President of Poland, March 23rd, Los Angeles.

Your Excellency, President Walesa, Mrs. Walesa, and Distinguished Guests:

It is my privilege to also welcome you to Los Angeles and to express to you the deep respect and admiration of the many state and national ethnic leaders from the California Republican Heritage Groups Council. On this important occasion we urge you to develop closer ties of friendship and mutual support with Poland's neighbors, such as the Baltic States — Latvia, Lithuania, Estonia; the Czech and Slovak Republics, Hungary, Bulgaria, and Germany. The millions of ethnic Americans from those lands whom we represent politically look to you for leadership and inspiration to help create a new, brighter future in which these countries can live in partnership together.

On behalf of the officers and members of the California Republican Heritage Groups Council representing 15 ethnic groups including Poles, I am deeply honored to present to you the medal: "Champion of Freedom and Democracy", which you so richly deserve. We ethnic Americans wish you every success and a safe journey in your historic mission of building a better life for the people of Poland and good relations with its neighbors.

God bless you.

SOVIET TROOPS CORDON OFF VILNIUS AND SURROUND PARLIAMENT

(New York, June 3, 1991. LIC) Soviet troops surrounded the Parliament building and other key government installations in Vilnius tonight, retreating to their military base a few hours later, reports the Lithuanian Information Center of New York.

According to the Information bureau (IB) of the Lithuanian Supreme Council, Soviet troop movements around the capital increased around 9:30 p.m. local time. About a half-hour later, 50-100 armed Soviet soldiers in army trucks and jeeps blocked off the two bridges and main street leading to the Parliament building. Some of the soldiers reportedly crossed the barricades around the Parliament to harass civilian guards, arresting two National Defense Department officers, both of whom have been released.

In addition to the Parliament, military checkpoints were set up around the capital at several bridges, the airport, the central railroad station, the Ministry of Internal Affairs and the Council of Ministers building. At one checkpoint between 15 and 20 Soviet soldiers, some armed with automatic weapons, were stopping young men and checking their identity papers.

One Soviet soldier approached by Darius Suziedelis of President Vytautas Landsbergis' staff said the military units were looking for Soviet army deserters. The same pretext of enforcing the Soviet draft was used to bring in assault troops to Lithuania in January. Other Soviet soldiers on the scene tonight, said Suziedelis, refused to comment. The checkpoints were reportedly manned until about 11 p.m., though there were still scattered reports of military checks around the city thereafter, according to IB.

At that time, President Landsbergis appeared on Lithuanian TV calling the Soviet troop actions "threatening" and urging volunteers to protect the Parliament building. Several thousand people gathered outside the Parliament with some estimates ranging as high as 10,000.

Lithuanian government attempts to contact Soviet officials proved futile. According to the IB, phone calls placed to Soviet Defense Minister Dmitri Yazov, the Soviet military commander of the Baltic region Colonel-General Fyodor Kuzmin and Soviet military commander of Vilnius General Grigory Ushkopchik were unsuccessful.

In response to these events, President Landsbergis said from Vilnius that the "... time is right for a new Soviet attack against the Republic of Lithuania. Gorbachev is travelling to Norway, Yeltsin is outside of Moscow campaigning. ... The information released today by the Soviet Prosecutor-General Nikolai Trubin (LIC note: The chief prosecutor issued a report today clearing the Soviet army of any wrongdoing in the January 13 massacre of 13 civilians in Vilnius) encourages the Soviet military to engage in such action. This is the last attempt to change the course of events in Lithuania before the signing of the Union treaty, before Gorbachev's desired meeting with the G-7 leadership in London, and before a positive solution to the problem of Lithuania's independence is inevitably approaching," Landsbergis speculated that the month of June could be "fateful" for Lithuania's democratically elected government.

During the Soviet show of force, President Landsbergis and about 100 Lithuanian legislators, government ministers and their aides remained in the Parliament building.

PEACE PRIZE ERROR

The people of Norway made a noble attempt to correct the shameful blunder committed by the Nobel Peace Prize Commission of the Norwegian Parliament, awarding the Soviet dictator Mikhail Gorbachev the 1990 Nobel Peace Prize.

Obviously shamed by this action and shaken by the bloodletting in Lithuania's capital Vilnius this Jan. 13 during the attack on unarmed Lithuanians by Gorbachev's storm troopers, Norwegian peoples established a Norwegian People's Peace Prize.

On this March 11, marking the first anniversary of the re-establishment of Lithuania's independence, the People's Peace Prize of \$600,000 was awarded in Vilnius to Lithuania's President Vytautas Landsbergis by a delegation led by Inge Lonning, president of the University of Oslo, Norway.

There is movement afoot involving some U.S. senators to nominate Mr. Landsbergis for the Nobel Peace Prize of 1991. He has been leading the courageous and peaceful struggle for freedom against Gorbachev's KGB and military. Mr. Landsbergis would be the most logical statesman for the award if the Nobel Peace Prize commission would be guided by principle. But, after Gorbachev, one wouldn't be surprised if Saddam Hussein would be receiving the prize. After all, he accepted the terms of the cease fire!

Mrs. Vilius Brazenas
(News-Press, May 3, 1991
Fort Meyers, FL)

AKAI • SANYO • JVC • SEIKO • TOSHIBA • CASIO • SHARP • MINOLTA • CITIZEN • SONY • NEC

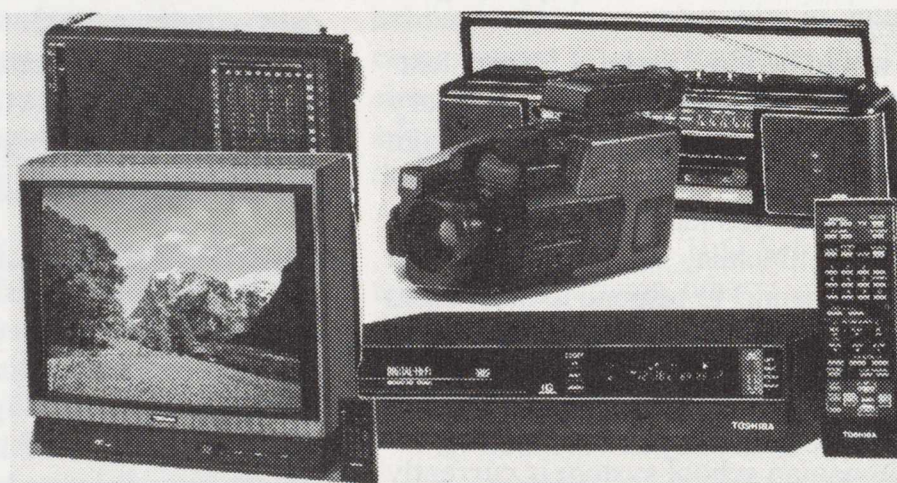
Pirmoji rusų parduotuvė Los Angeles parduodanti STEREO — VIDEO — RADIO — FOTO APARATUS, tinkančius Sovietų Sąjungos sistemai.

EVROPA ELECTRONICS

☐ *Esame pirmoji įstaiga Los Angeles, siunčianti siuntinius sudarytus iš mūsų krautuvėje pirktų prekių, į Lietuvą ir kitus Sovietų Sąjungos kraštus, **muftą apmokant čia.***

☐ *Parduodame japonų gamybos televizijos, video aparatus, telefonus, video-magnetofonus tinkančius Europos arba Amerikos sistemoms*

☐ *Tiktai pas mus gausite kvalifikuotų tarnautojų patarimus kokios prekės turi paklausa Lietuvoje*

Krautuvė atdara: kasdieną 11 — 8 v.v., sekmadieniais 12 — 5 v.v.

EVROPA ELECTRONICS
7117 SUNSET BOULEVARD, SUNSET GALERIA, HOLLYWOOD, CA
Tel. : (213) 851-8401

Kampas La Brea, šalia El Pollo Loco ir Wendy's. 1 val. mašinos pastatymas veltui.

LIETUVIŲ DIENOS

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Žurnalo ir knygų
PLATINTOJAI

J. A. V-se

Boston, MA—Baltic Associates
P.O. Box 1406 GMF
Boston, MA 02205

Chicago, IL—"Patria",
2646 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

"Gifts International"
2501 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

Balzekas Museum
of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Chicago, IL 60629

"Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Chicago, IL 60629

Cleveland, Ohio—Dievo Motinos par.
knygynas
64 East 226th St.
Euclid, OH 44123

Detroit, Mich.—Šv. Antano parapijos
spaudos kioskas
1984 — 25th St.
Detroit, MI 48216

Los Angeles—D. Domkienė
Šv. Kazimiero par.
Spaudos kioskas
2718 St. George St.
Los Angeles, CA 90027

AUSTRALIJOJE
A. Kubilius
131 Crozier Ave.
Edwarston, SA 5039
K. Pocius
6-8 Eastray St.
Norwood, SA 5067

KANADOJE
V. Aušrotas
29 Sun Row Drive
Weston, Ont M9P 3H5
S. Prakapas
49 Norseman St.
Toronto, Ont. M8Z 2P7
J. Šiaučiulis
1465 Rue de Seve
Montreal, Que M4E 2A8

LOS ANGELES, CA
KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIO
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p.p.

Vytautas Šeštukas — pirmininkas
Vladas Gilyš - koordinatorius
3329½ Atwater Ave., Los Angeles,
CA 90039. Tel.: (213) 662-6906

BALTIMORE, MD

"RADIO VALANDĖLĖ LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio rytais nuo
10:30 iki 11:00

WBMD — 750 Kilocycles

Programos vedėjas:
J. Kęstutis Laskauskas,
1312 Birch Ave.,
Baltimore, MD 21227. Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais
9:00 — 10:00 val. ryto
iš WCAV — FM 98

Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (508) 586-7209

CHICAGO, IL

Lithuanian-American Radio
— Amerikos Lietuvių Radijo —

Sekmadieniais
nuo 7 val. iki 8 val. ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga
Programos vedėjai:

Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelis:
Frances Šlutienė
2638 W. 71st St. Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI

Kasdien
nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga

Programos vedėja
Kazė Brazdžionytė
511 So. Nolton Ave.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
Tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais
6:00-7:00 val. vakaro
Stotis WCPN, banga FM 90.3
Vedėjas — Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd.,
Cleveland, Ohio 44121
Tel.: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas
Lithuanian Voice

WCAR — 1090 Banga LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto

Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Tel.: 535-6683

**LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ
RADIO VALANDĖLĖ**

WPON — 1460 AM

Pirmadieniais ir penktadieniais
nuo 3:00 iki 4:00 val. vakaro

Programos vedėjas:
ALGIS ZAPARACKAS
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas,
Algis Lapšys, Edv. Skiotys
2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

TĖVYNĖS GARSAI

WRYM — 840 AM
Sekmadieniais 10:30 — 11:30 v. r.

Programos vedėjas
A. Dragūnevičius
127 Wellington Dr.,
Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567

Bendradarbiai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas
Longinas Kapeckas
Leonas Lėtas-Adamkevičius
įzd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK

LITHUANIAN BROADCASTING SPA
LEISKIT I TĖVYNĖ

Girdima sekmadienio rytais 9:30 v.
iš KIXT — 1420 AM banga

Vedėja: Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Drive, Hot Springs,
AR 71913. Tel.: (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA

The First Lithuanian Radio Program
in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT — 730 kc.
Sekmadieniais 12:30 — 1:00 p.m.

Programos vedėjai:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd.,
Pittsburgh, PA 15243

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20:50
iki 21:10 v.v. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas — Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMETANA 162

NEW JERSEY — NEW YORK

"LIETUVOS ATSIMINIMAI"

radijo val. girdima sekmadieniais
2 — 3 val. p.p.

iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM banga

MUSIC OF LITHUANIA programos,
vedamos anglų kalba
iš tos pačios stoties, girdimos
sekmadieniais 1 — 2 v.p.p.

Dr. J. J. Stukas — direktorius
234 Sunlit Dr., Watchung, NJ 07060
Tel.: (908) 753-5636

LAISVĖS ŽIBURYS

Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties
105.9 FM banga

Vedėjas — Romas Kezys
217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364
Tel.: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 v. ryto
stotis WZZI — FM 91.5 mc.

Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: Al Gečas, pirm.,
R. Kiršteinas, vice-pirm.,
J. Krokytė, sekr.,
Rūta Ilgūnaitė, įzd.,
L. Laukaitienė, narė.
320 Durnan St.,
Rochester, NY 14621

WATERBURY, CONN.

LIETUVOS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 7:15 — 8:00 val. ryto
WNTY — AM 99
Southington, CT

Vedėjas — Antanas Paliulis
105 Sunnyside Ave.,
Waterbury, CT 06708,
Tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį 11:30 v. ryto
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas —
L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P. Q.
Canada, Tel.: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Įsteigta 1951 m.
Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 v. p.p.
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM

Programos vedėja
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont.
M4C 5K2, Canada
Tel.: (416) 690-3416

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama
8 kartus savaitėje.

Sekmad. rytais 10:30 — 11:00
Lietuvos laiku ir kiekvieną vakarą
20:15 — 20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas —
Kun. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituania,
Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

BALTIC BAKERY

Savininkai — ANKŲ ŠEIMA

4627 So. Hermitage, Chicago, IL. 60629 Tel.: (312) LA3—1510
ir

2616 West 69th Street, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) 737—6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti **TAUTOS FONDUI**
savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės išdui** — laisvajai Lietuvai
padėti atsistatyti, **6-mis kalbomis ELTOS** informacijoms leisti, radijo
transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams
gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit. Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P. O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

RESOLUTION

Kaunas, Lithuania

WHEREAS, the People to People program was established by President Eisenhower of the United States at the White House in 1956 to establish greater friendship and understanding between the peoples of the United States and other nations through the medium of direct personal contacts; and

WHEREAS, to implement this program, the cities of the United States were requested to affiliate with cities abroad under the auspices of the Town Affiliation Association of the United States, Inc.; and

WHEREAS, an affiliation is desired between the City of Los Angeles and Kaunas, Lithuania under the Sister City Program, and

WHEREAS, under Council File 103,908, Sup. No. 1, procedures were adopted for the establishment of a permanent committee composed of outstanding civic and governmental leaders for economic cooperation and cultural exchange between Sister Cities; and

WHEREAS, the City of Los Angeles, through its Mayor and City Council does recognize and endorse this program with the hope that it will lead to lasting friendship between the people of the City of Los Angeles and Kaunas;

NOW, THEREFORE, BE IT RESOLVED that by the adoption of this resolution, the L. A. City Council, on behalf of the people of Los Angeles, officially adopt KAUNAS, LITHUANIA as a Sister City for the purpose of creating goodwill and understanding between the people of our two great nations; and

BE IT FURTHER RESOLVED, that a Los Angeles/Kaunas Sister City Committee be established to carry out this program in accordance with established procedures and that a copy of this resolution be sent to the City of Kaunas, Lithuania and to Town Affiliation Association of the United States, Inc.

RESOLUTION BY

Hal Bernson
HAL BERNSON
Councilman 12th District

I HEREBY CERTIFY that the foregoing resolution was adopted by the Council of the City of Los Angeles at a meeting held May 10, 1991.

John Ferraro
JOHN FERRARO
President of the Council
Councilman 4th District

SECONDED BY ALL COUNCIL MEMBERS:

Joel Wachs *Ruth Galanter* *Marvin Braude*
JOEL WACHS RUTH GALANTER MARVIN BRAUDE
Councilman 2nd District Councilwoman 6th District Councilman 11th District

Joy Ficus *Ernani Bernardi* *Michael K. Woo*
JOY FICUS ERNANI BERNARDI MICHAEL K. WOO
Councilwoman 3rd District Councilman 7th District Councilman 13th District

Ev Yaroslavs *Robert Farrell* *Richard Alatorre*
EV YAROSLAWSKI ROBERT FARRELL RICHARD ALATORRE
Councilman 5th District Councilman 8th District Councilman 14th District

Nate Holden *Joan Milke Flores*
NATE HOLDEN JOAN MILKE FLORES
Councilman 10th District Councilwoman 15th District

ATTEST:
Elva Martinez
City Clerk

